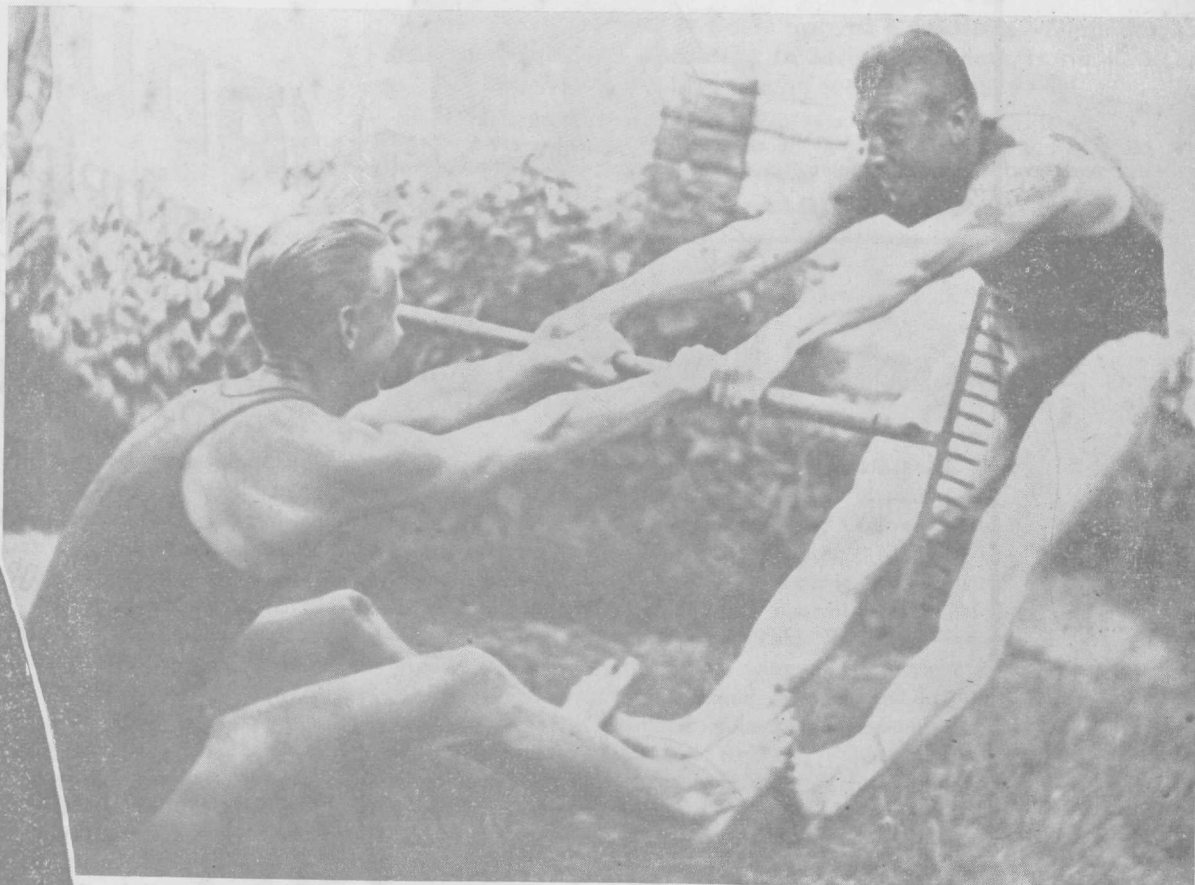

EESTI

25
/

SPORDILEHT

Nr. 7

JUULI

1938

ARE ja algratta

OMADUST

VASTUPIDAVUS,
KAUNIS VÄLIMUS,
KERGE SÖIT JA
ODAV HIND

„SIIRIUS“ KR. 118.—

„KOTKAS“ KR. 126.—

SPORT TÜÜP KR. 150.—

A. IS. ARE TEHASED
TALLINN REIMANI 11

Eesti Spordilehe käesoleva numbri kaanel on kujutatud „vägikaika vedamine“ kahe meie parima rinnulliujuja H. Liibergi ja A. Havisti vahel.

ESTI SPORDILEHT

SPORDITEADUSLIK KUUKIRI

19. AASTAKÄIK

Nr. 7

JUULI

1938

Eesti Spordileht ilmub Eesti Spordi Keskkliidu väljaandel iga kuu 20. päeval. **Toimetus ja talitus:** Tallinn, Harju 48-6. Tel. 444-28. Talitus avatud iga äripäev kl. 9—3.

TELLIMISHIND: aastaks 3 krooni, $\frac{1}{2}$ a. 1 kr. 50 snl., $\frac{1}{4}$ a. 75 snl.
Välismaale aastaks 5 krooni, $\frac{1}{2}$ a. 2 kr. 50 snl., $\frac{1}{4}$ a. 1 kr. 50 snl.
Tellimiste vastuvõtm. talituses, kõigis postkontorites ja ajakirjanduse kontorites.

Toimetaja: **AADU ADARI.**

Olümpiamängud Helsingi

Meie teada pole olümpiamängude ajaloos veel kordagi ette tulnud, et riik, kellele ta enda tungival nõudmisel usaldatud mängude korraldamine, sellest vabatahtlikult loobub kaks aastat enne tähtpäeva. Sellega tuli toime Jaapan, nagu juba teada kõigile. 1916. a. Berliinis jäid mängud üldse pidamata, kuid siis möllas ju tapatalgudes kogu maailm. Jaapanis oli äga olukord siiski erinev. Kuid olgu kuidas on, ent Jaapan on toonud olümpiamängud ohvriks sõjale. Jääb üksnes tervitada, et Jaapan seda tegi õigeaegselt. Õigeaegselt selles mõttes, et nüüd saab 1940. a. mängud usaldada kellegi teise riigi kätte, kes suudab nad määratud tähtajal teostada.

Seegi on juba teada, et Jaapani asemel on nõusunud mängusid korraldama Soome, kes juba siis pretendeeris sellele, kui need otsustati anda Jaapanile. Soome spordijuhtivad ringkonnad on oma otsuse juba langetanud. Et mängud võiksid tulla Helsingi, selle vastu olid nad juba mõnda aega ette valmistatud. Nagu nüüd teatavaks saanud, olevat juba Kairo kongressil tehtud salajane otsus, et Jaapani võimaliku loobumise puhul mängude korraldamine läheb automaatselt Soome kätte. Lõplikuks selgituseks on veel vaja üksnes rahvusvahelise olümpiakomitee (IOK) ametlikku otsust.

Soome hakkas ette valmistuma olümpiamängude korraldamisele juba enne Berliini. Tänavu avatud Helsingi suurstaadion on üheks tõenduseks selle kohta. Praegu mahutab ta 25.000 pealtvaatajat, kuid kogu ehitus ja plaanid on tehtud sääraseid, et võrreldes praegusega saab pealtvaatajate mahutavust tõsta kahekordseks. Berliini olümpiaks poleks piisanud ka sellest, kuid Soomes pole oodata üle 50.000 pealtvaataja. Mõistagi peab Soome tegema juure veel teisiigi

ehitusi, kuid need on hõlpsamini teostatavad, kui peaasi — olümpiastaadion — on juba olemas.

Eesti olümpiakomitee oli ammu teinud otsuse osa võtta Tokio olümpiamängudest. Nüüd see otsus kahtlemata kandub automaatselt üle Helsingi olümpiamängudele. Meie üldise spordiliikumise huvides on koguni kasulik, et Tokio vaheldub Helsingiga. Kaug-Idasse oleks meie saanud saata väga piiratud olümpiameeskonna. Nüüd võime samade kuldudega saata mitmekordselt suurema meeskonna. Ei ole üleliigne ennustada, et Helsingi puhul püstitame olümpiameeskonna suuruse rekordi. Meie saame täisarvuliste meeskondadega esineda kõigil meil harrastatavatel aladel, mis vääriavad olümpiale saatmist.

Kui veel rohkem sellest on meie spordiliikumisele tähtis see propaganda, mida iseendast võimaldab olümpiamängude nii lähedane asupaik meile. Kui olümpiasõitjaid rahva hulgast leidis võrdlemisi parajal määral juba Berliini puhul, siis Helsingisse sõidab kahtlemata paljukordselt suurem mass. Suurema hulga rahva huvi olümpiamängude vastu hoogsustab kogu meie spordiliikumist.

Teisest küljest paneb ta rohkem elama kogu meie tegeva sportlaskonna. Kui enne on olümpiamängudele pääsenud vähesed valitud, siis nüüd on teada, et olümpiasõidu väljavaated avanevad ka paljudel teistele. See piitsutab parema taotlemisele.

Jääb soovida, et niipea, kui lõplikult selge on olümpiamängude korraldamine Helsingis, meil pandaks tööle propaganda-aparatuur. Oleme mitmel korral rõhutanud, et meie spordiliikumises ikka veel puudub propagandatalitus. Nüüd osutub selle asutamine veel vajalisemaks kogu meie spordiliikumise huvides.

A. ADARI.

Ajakirjandus spordiprobleemides

Oma Praha muljetest kirjutab H. TAMMER „Päevalehes“ nr. 181 — 8. VII 1938. Kirjutuses, mille pealkirjaks „Sookolitest ja kalevitest“, tõmbab ta paralleelse eeskätt sookolipidustuste ja meie laulupidude vahel, missuguse mõlema rahvusliku ürituse tähtsusele on kaasa mänginud 1848. a. revolutsiooni järellainetest tekkinud liberaalsed voolud. Edasi nendib ta, et kummagi rahva suursündmuste traditsioonide tekkimisel on kaasa kõnelenud rahvusvahelise iseloomuga ajavoolud, mis aga aja jooksul on võtnud juure puhtrahvusliku eelvuse või rahvusliku tugevuse vormimise tahe lämmatava võõra surve vastu. Tšehhid on aga oma ülesande kallale asunud otsekohesemalt eestlastest. Nad hakkasid organiseerima füüsiliselt karastatud võitlussalku rahva kaotatud vabaduse tagasivõitmiseks, Eesti laulupeod aga sihtisid enam hingelistele elamustele. Seetõttu on Eesti laulupidude-liikumine olnud enam passiivne, võrreldes selle aktiivsusega, mis on omane sookoliliikumisele.

Kuid edasi peab H. Tammer vajaliseks tähendada, et Eestilgi oli kord aeg, millal ta õige lähedal oli sookolitele sarnase liikumise tekkimisele. Nimelt viimasel sajandite vahetusel, millal Tallinnas kutsuti ellu spordiselts Kalev ja millal Kalevi-seltse tekkis ka teistesse linnadesse. Kalevi asutajal olnud silme ees sookoliliikumine, kuigi ta aga ei arenenud säärase hooga nagu tšehhide juures. Kuid kalevite piiratudki liikumine lunastas talle pandud lootused. Kalevi liikmed Jüri Vilms, Jürgens ja Peistik olid iseseisvusevõitluse esimesi märtrid ja kalevlaste malev oli aktiivsemad löögüksusi Vabadussõjas.

Sis nendib H. Tammer veel, et tšehhide juures jookseb enamasti vabatahtlikust kodumaa-teenimisest kokku ühisesse sängi — sookolite liikumisse — mis haarab noore tema kuendast eluaastast kuni hallpäise raugaeani. Meil on aga sama kodumaa-teenimine tsentraliseerumas kaitseliidu ümber, miks H. Tammer märgib, et siin võib tekkida küsimus: kuna noorte massid otsivad oma sportlike elamusi mujalt, kas ei tähenda siis kahe paralleelse liikumise olemasolu kummalgi avardumist suurte, kõikihaaravate dimensioonideni?

Ning lõpuks kirjutab H. Tammer:

Elades kaasa sookolite pidustusi Prahas, tundub, et see nii on. Võib-olla peaks meil kasvatusprobleeme koos kaitseprobleemidega veel õige põhjalikult läbi mõtlema ja kaaluma, et jõuda eritaotlusi haarava sünteesini. Ja eriprobleem on veel see, et laulupidude liikumine, millel meil on olnud täita rahvustunnet õhutav ülesanne, areneb omasoodu. Tänavu sattusid meil vabariigi juubeli tõttu küll laulupidu, kaitseliidupäev ning võimlejate-rahvatantsijate esinemine kokku, kuid spordiliikumine jäi emale. Ja võimlejate esineminegi oli väikeselatuslik (ehkki kvaliteedilt hea ja osavõtult üle ootuste elav) Neid kõiki peaks aga olema võimalus lähemalt siduda üksteisega. Ehk suudetakse vabariigi 25. aastapäevaks jõuda sünteesile lähemale?

Tsiteeritud lõike viimase osa kohta oleks kommentaaritaoliselt lisada, et Eesti spordi keskliidul oli tänavu kavatsus Eesti Mängude korraldamise näol ka spordiliikumist vabariigi juubelpidustustel kokku viia

laulupeo, kaitseliidupäeva ja muude pidustustega, kuid selle ebaõnnestumine ei sõltunud spordi keskliidust. Loodame, nagu H. Tammergi, et 25. aastapäevaks jõutakse sünteesile lähemale.

Pärast Eesti-Soome kergejõustikumaavõistlust kirjutab „Suomen Urheilulehes“ meile hästi tuntud M. J. (dr. Martti Jukola) järelkajana mõndagi, mis meile tundub vabusa pistena:

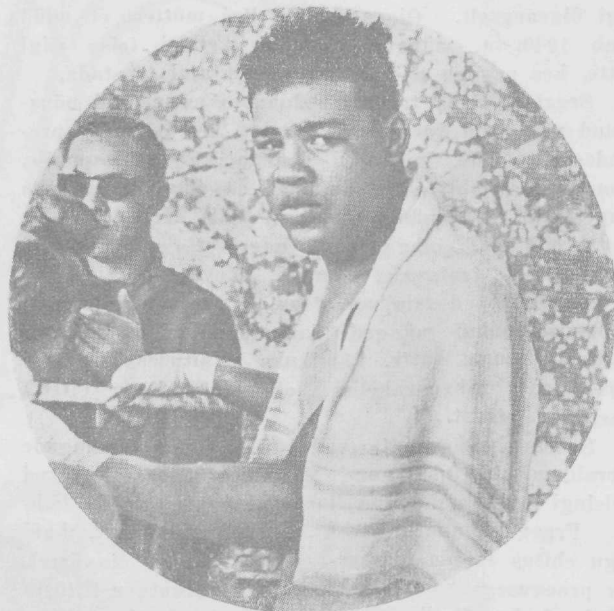
„Eesti on nüüd kergejõustikus säärane väike veli, kes ei näi pääsvat tõusma kindlamale jalale. Jalgpall on neil viinud parema meestematerjali. Meil on harastused mitmekülgsemad kui Eestis, ja jalgpall saab meil ainult murdosa eluvõimsamast ja arenemiskõlvulisest noorsoost.“

Edasi lisab ta:

„Minu meelet on parem, kui Eesti vastu kord seatakse tüüeliselt B-meeskond, seda täiendamata Eesti tugevamatel aladel A-meestega. Selleks jätagu meeskonda määramata need, kelle tulemused enne maavõistlust kuuluvad Soome kahe parima hulka. Nä saame oma noortele ja arenemisvõimelistele kergesportlastele pakkuda harjutamisvõimalusi. Ja kui ka sel viisil võistlused ei muutu tasavägisemateks, siis võiks saata C-meeskonna, võtmata sellesse mehi, kes on sel aastal nelja parima tulemuse saavutajad.“ ...

Vastaksime järgmist:

Eesti pole kunagi pidanud oma kergejõustikku küündivaks Soome tasemeni, ja oleme alati tunnistanud, et oleme võrreldes soomlastega väike vend. Kuid soomlased ise on meie taset üle hinnanud. Kuigi neil väga hästi teada on, et nad oma parema materjaliga kesk- ja pikamaajooksudes alati suudavad kindlustada endale maavõistluse võidu, on nad siiski teistel aladel meie vastu seadnud just oma parimaid mehi. Soomla-

Joe Louis kaitses Maks Schmelingi vastu hiilgavalt oma meistritiitlit.

Parikas
TALLINN

MEISTERFOTOGRAAFID
KUNINGA 1

ATELJEE AVATUD: KL. 9—5. PÜHAP. K. 11—2

MAITSERIKKAD
PILDISTUSED

sed pole viie maavõistluse kohta kordagi pidanud kinni lubadusest seada meie vastu puhas B-meeskond, vaid sellesse ikkagi võtnud A-mehi, pärast maavõistlust aga tavaliselt rõhutades, et Eesti vastu võistelnud nende C- või koguni D-meeskond. Kui näiteks läinud aastal Kuopios, kus Eesti kaotas 91:100, olnuks kas või ainu- kordselt meie vastu puhas B-garnituur, siis Soome kahtlemata oleks kaotanud. Kokku võttes oleksime meeldi päri, kui Soome kordki seaks meie vastu puhta B-meeskonna.

Maavõistluste tasavägisemateks muutmiseks võiks aga eeskätt pürata maavõistluse kava. Vabalt võiksid sellest välja jääda 3000 m ja 1000 m teatejooks, kol- mikhüpe ja vasarahvide, missugused ei kuulu tavaliselt maavõistluste raamidesse, kuid mis on Soome tugevad alad. Juba ainult nende alade kaksikvõitudega on Soome seni kindlustanud oma võidud. Kuid need alad on Soome kui vanema spordiriigi poolt kavasse ette dikteeritud. Puudunuksid need alad viimati peetud maavõistlusel, olnuks Soome võit mitte 32-punktiline (112:80), vaid 15-punktiline (83:68), seega tasa- vägisem.

Kas saab asja töstemaailmavõistlusest Viinis, see kü- simus näib nüüd samuti kummitavat, nagu veel lü- hikest aega tagasi Tokio olümpiamängude oma. Min- gisugust selgust ei ole. Teatavasti otsustati 1937. a. Pariisis peetud kongressil 1938. a. maailmavõistlused usaldada Austria tösteliidu korraldada, kes need oleks pidanud Viinis, kus 40 a. tagasi peeti esimesed seesu- gused võistlused. Vahepeal on aga Austria ühendami- sega Saksa külge Austria töstesportliit kadunud rah- vusvahelise liidu nimestikust. Saksa on küll meeleldi nõus Austria „päranduse“ endale võtma ja võistlused siiski Viinis läbi viima, kuid kõigile püüdmistele vaata-

mata pole ta selleks veel saanud ametlikku luba. Va- hepeal on ka rahvusvaheline liit pöördunud mitme teise riigi, nende seas ka Eesti, poole küsimusega, kas keegi soovib võtta endale käesoleva aasta töstevõistluste kor- raldamise. Meie teada pole aga keegi annud kindlat vastust. Saksa on otseselt pöördunud mitme riigi poo- le, et kuulda nende suhtumist võistluste korraldamisse Viinis. Kuid vaatamata, et igalt poolt on tulnud nõus- olekud, pole asi siiski paigast liikunud, kuna viivita- jaks on rahvusvaheline liit.

„Kraftsport“ kirjutab ühes viimastest numbritest:

„Iga postiga tuleb meie järelepärimisi millal ja kus õieti korraldatakse 1938. a. maailmavõistlused töst- mises. Peame vastama, et praeguse tunnini pole saa- dud kõigile pingutustele vaatamata positiivset otsust. Kuhu ka vaatame või kuhu ka pöördume, igal pool on vaikus. Kõigi nende asjaolude tõttu ei saa mõelda maailmavõistluste ärapidamisele septembri esimesel nädalal, sest selletaolised ettevõtted vajavad ka tea- tud aega ettevalmistuseks.“

Meid, eestlasi, huvitab maailmavõistluste korralda- mine just Viinis selles mõttes, et 1898. a. peeti seal esimesed maailmavõistlused, millest esimese eestlasena võttis osa ka G. Hackenschmidt. Ja kui Viini võistlustest saab asja, on meie kohus neile saata ka oma töstesporti esindajad. Kuid viimaste saatmise ettevalmistuseks ootame ka meie lõplikku selgust võist- luste pidamise või mittepidamise kohta.

Uuesti üles tõstetud on küsimus G. Lurichi ja A. Abergi põrmude toomise kohta kodumaa mulda. Asja uuesti ülesvõtjaks on tegelikult olnud „Uudis- leht“, kes on pöördunud rea meie tuntud spordijuhtide poole ning viimastelt leidnud heaskäitvat suhtumist kogu ettevõttele. Lisaks sellele on „Uudislehele“ era- viisil saadetud rida kirju, milles soovitatakse, et meie raskejõustiku-ringkonnad jälle ei jäta ettevõtet soiku. Ettevõtte läbiviimiseks on lubatud omapoolset majan- duslikkugi toetust, kui aga rattad käima pannakse.

„Uudislehes“ nr. 101 — 6. VII 1938. a. võime ülaltoodule lisaks lugeda:

Vanade raskejõustiklaste ja ka teiste ringkondadest on meid palutud avaldada pahameelt selle üle, et G. Lurichi mälestuse austamise komitee ei avalda küllaldaselt intensiivset tegevust Komitee polevat pidanud koosolekuid juba pikemat aega. Ka pole avaldatud avalikku informatsiooni seni tehtud töö kohta. Nii olnud komiteel l. a. kavatsusel staadionil korraldada suure- mad võistlused, mille sissetulek läinuks mälestussamba püstita- miseks, kuid staadioni tribüüni chitamise tõttu lükatud siis võist- lused edasi. Tänavu aga pole midagi kuulda kavatsuse teosta- misest.

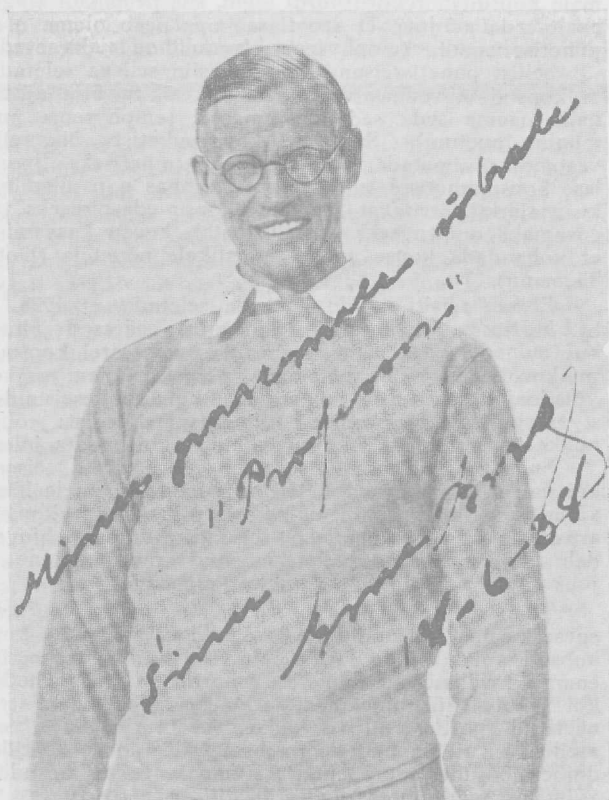
Meie arvates peaks Lurichi mälestuse austamise komitee enda algatusse võtma ka Lurichi ja Abergi põrmu tagasitoomise, enne kui asi hiljaks muutub.

Ühtlasi märgime, et on avaldatud mõtteid, mille järgi mälestussammas tuleks püstitada mitte ainult Lurichile, vaid mõlemale jõukangelasele ühiselt. On nad koos olnud elus ja surmas, olgu neist ka ühine mälestus.

Raadio ringhäälingus ja ka spordipressis on pärast Eesti-Soome kergejõustiku-maavõistlust rohkesti kõne all olnud, kui võrd õnnestunult oli enne maavõist- lust korraldatud Viljandi treeninglaager. Jutt sai al- guse ringhäälingust, milles esimese võistluspäeva taga- järgede reporteerimisel lisati, et meeste alavorm olevat tekkinud laagrist. Teisel päeval lisati ringhäälingus, et samal arvamisel olevat ka soomlased, kes ammu on loobunud seesuguste laagrite korraldamisest. Ajakir- janduses avaldatud seletustes vaidles kergejõustiku- õpetaja E. Tamm toodud väidetele vastu, pidades laagrite korraldamist kasulikuks ka tulevikus.

Kui võrd laagrid on oma kohal, missugustena ja missugusel aladel, selle kohta on praegu maailmas eri- nevaid seisukohti. Mis on hea näiteks kergesportlas- tele, võib märk olla raskesportlastele, ja ümberpöördu- t. See küsimus vajaks põhjalikumalt teaduslikku valgus- tamist.

A. ADARI.

Juunikuus viibis Eestis ujumistreenerina Rootsi omaaegne maailmarekordimees Arne Borg. Ülal pildil tema foto koos pühendusega ujumisinstruktorile A. Havisi'le, keda ja nimetas „prohvessoriks“.

Kehaharjutuste mõjust kopsudele

Sportlase kopsust

Elus on maksvad kohanemise nähted: lõigatakse üks neer välja, siis võtab teine neer endale kahekordsed ülesanded jne. Peab arvama, et rekordsportlaste elundid ka kohanduvad vastavalt sportlike üksikliikide nõuetele.

Arstlikus erikirjanduses leiame peatükke, mis käsitlevad n.-n. sportlase südant, n.-n. sportlase kopsu, sportlike erivigastusi (n.-n. tennissäär, tennisküünar-nukk) jne.

Raskemate kehaharjutuste hulka, mis eriti kopsudele mõjuvad, kuuluvad peale jooksu sisaldavate sportlike harjutuste veel sõudmine ja ujumine. Allpool kat-sun peatuda eriti rekordsportlase kopsu juures.

Uurimistega on kõige pealt kindlaks tehtud, et sportlike liikide füsioloogiline toime kopsudele näitab rohkem ühtlasemat pilti sel korral, kui harjutustega alustatakse juba noores eas. Teiste sõnadega tähendaks see seda, et kopsu kasv peab rinnakorvi kasvuga käsi käes käima. Kui alustada spordiga hilisemal ajal, millal rinnakast on oma arengus juba jäänud seisma (Matthias), siis osutub kopsul palju raskemaks kohanduda sportlikele nõuetele, kopsude võimete areng näitab hüppeid, perioodilisust jne.

Kõige lihtsamalt võib seda demonstreerida, kui lasta (aastate vältel) vastavaid lapsi spiromeetrisse (Hutchinson, 1860) puhuda, see tähendab kopsude elulise õhumahu (vitaalkapatsiteet) mõõtmisega. Need lapsed, kes sportlike harjutustega (koolivõimlemine) on alustanud nooremas eas, näiteks 12–14-a., näitavad paremaid ja ühtlasema arenguga kopsu puhkevõime tõusu kui need, kes on alustanud 18–20-aastaselt.

Hingamiseldundid algavad teatavasti kurguga. Kurgust läheb õhk hingelõõri (trachea). Viimane on umbes 12 sm pikk ning laskub oma alumise osaga rinna-

kasti. Hingelõõr jaguneb umbes rinnakasti keskaigas esmalt kaheks suureks haruks (bronchus), need omakord veel peenemateks harudeks (bronchioles), millised viimaks lõpevad juba sopiliste mullikestena, „õhupallikestena“ (alveoolid). Mullikesi on kopsus ligi 2000 miljonit. Õhk asub peamiselt kopsu alveoolides, kuna bronchides ja hingelõõris teda vähem on. Rinnakasti korrapärasest laienemist ja vähenemist näeme hingamise ajal.

Nagu kokkusurutud märjast käsnast surutakse välja vesi, nii aetakse ka kopsu õhuga täidetud ümmargus-test „õhupallikestest“, alveoolidest iga väljahingamise ajal (rinnakasti vähenemise ajal, kokkusurumise tagajärjel) kogu seal leiduv õhk kopsudest välja, kuna iga sissehingamisega (rinnakasti laienemise ajal) seevastu alveoolid (sopilised kopsu mullikesed) uuesti rikkaliku õhuga täituvad. Nii sünnib alveoolides õhuvahetus. Hingamise mehhanism osutub seda täiuslikumaks, mida suuremas ulatuses sünnib õhuvahetus kopsu mullikestest ning mida rohkem kopsud suudavad end vastavalt kohandada.

Et kops kasvab arenemisaastatel, selle üle ei vaielda tänapäev; mis puutub alveoolidesse, siis ei suurene nende läbimõõt mitte palju; nii osutub ta 1 a. lapsel 0,1 mm ja 18–20-a. inimesel 0,2 mm.

Kui mõelda nendele pingutustele, mida nõuavad meie kopsudelt rekordspordi liigid, siis peab küll kõigepealt seda arvama, et sportlase kops peab olema n.-n. puhetiseseisundis (emphysema, alveoolid on laiaks aetud).

Sellist puhetiseseisundit ei tule siin sellega seletada, et kopsud ei suuda alveoolidest kõike õhku välja ajada, nagu näeme seda sedaliiki haigetel (emphysema pulmonum auctum). Sportlase kopsupuhetist võiks siin vastandiks nimetada füsioloogiliseks puhetiseks. Sportlase kopsupuhetises tuleb näha eesrinnas n.-n. ülemineku ajajärku, ärritavat momenti kopsu edaspidiseks tugevamaks muutmiseks, mis kiirustab kopsu kasvamist, et kohandada kopsu uutele sportlikele nõuetele (Dots. Tiemann).*)

Ei saa teisiti muidu ka seda seletada, et 1928. a. St. Moritz' taliolümpial tulid ette säärased juhud, kus mõnedel väga hästi treenitud suusatajatel kopsude puhkevõime (vitaalkapatsiteet) pärast 50 km rasket võistlusjooksu osutus suuremaks kui puhkeseisundis, s. t. sportlase normaalsest vitaalkapatsiteedist: õhupuhke tagavara leidis kopsus rohkem, kui oodata juleti.

Sportlase kopsupuhetist tuleb seega võtta teisena kui haiguslikku kopsupuhetist, kus haige ei suuda hästi välja hingata, väljahingamine on pikendatud, kopsud asuvad n.-n. sissehingatavas seisundis, inimene hingeldab, kopsu mullikesed on laienenud ning inimene ei jõua neid küllaldaselt „kokku pigistada“.

Tõsi: ka treeneritud sportlase kopsupuhetis kujutab enesest sellist seisundit, kus alveoolid on laienenud, kuid kopsud võivad jälle tagasi minna (kui ei treenerita enam) tavalisse seisundisse. Sportlase kopsupuhetist kui teatavat ülemineku ajajärku tasandab noore treeneritud sportlase juures ka see, et ta rinnakorvi veel areneb. Kui rinnakorv on aasta vältel oma kõikides ümbermõõtudes suurenenud, siis annab see ka kopsudele võimalust end uutes oludes hästi „sisse seada“.

Kuigi mõnede arstide järgi meie kopsud lapse arengu- ja kasvuaastatel osutuvad (võrreldes meie keha-kaaluga) suhteliselt palju raskemaks kui näiteks vast-

*) Dotsent Tiemann on Müncheneri ülikooli dotsent; ülikooli II meditsiinil. kliiniku peaarst.

OVOMALTINE

on kasulik igalpool, olgu spordi või kutsetöö alal tegetseteatele, kus edu suurel määral oleneb vastupidavusest. «Ovomaltine» aitab suurendada vaimlist ja kehalist võimet. Kas ei peaks Teiegi tähelepanu pöörama sellele oma võimete kindlustamisel?

Saadaval kõikides apteekides ja rohu kauplustes.

Pealadu: A/S. «Ephag»
Tallinn: Harju tän. 41 ja
Narva mnt. 42
Tartu: Kompanii 1

Dr A. WANDER A. G. BERN, SCHWEIZ

OVOMALTINE *terwendab ka Teid!*

Gustav Kiilim ei ela enam...

Gustav Kiilim on lahkunud teise maailma. Ta on jätnud maha selle maailma, mis temale koosnes peamiselt spordist. Spordile ta elas ja spordist ta elatus. Silmad sulges ta 16. juuli varahommikul. Ta lahkus kesk palavaimat spordihooaega, millele ta meeleldi oleks tahtnud kaasa elada, vaatamata piinavale südamehaigusele

G. Kiilim kuulus meie spordipioneeride hulka, kes pärit veel n.-n. düüna-ajajärgust. Ta oli meie esimesi sprintereid, valinult oma lemmikalaks jooksud 100—400

m. Tema tehniline tulemus 100 m jookus 11,1, saavutuna tolleaegsetel viletsatel radadel, pole praegugi kättesaadav igale meie sprinterile. Tegevspordimise kõrval oli G. Kiilim aga ka spordiliikumise organiseerijaid ja õhujaid. Viimast tegi ta erilise suure temperamendiga, unustades kogu muu maailma, kui oli vaja kedagi noort õhutada, ergutada. Muidu oli ta aga tagasihoidlik inimene, kes kuhugi ei tükkinud esile, kui mõistis, et ilma temata läbi saadakse.

Teenistuses oli kohusetruu äärmuseni. Meenub väike lugu Kalevi liuväljal. Taevas oli pilvist lage, päike siras talvist külma soojust. Küsisin G. Kiilimilt, kuidas käsi käib. Tema aga vaatas uurivalt taeva poole ja lausus: „Homme tuleb sula“. See oli tema suur mure, sest sula puhul peab liuvälja sulgema ja jällegi on mitu uisutamise päeva kadunud. Ta ei eksinud seekord: teisel päeval oligi suur sula. G. Kiilim teenis pikemat aega S. S. Kalevis, kus tema kätte oli koondunud mitu ametit, asjaajajast kuni peagu kojameheni. Seetõttu oli ta alati seotud tööga ning oli sageli koguni närviline, kuigi närvilikkus ei tohtinud sobida tema südamehaigusega.

Kui paljusid noori, eriti kergejõustikus, on ta ahvatlenud prima saavutamisele, seda pole võimalik üles lugeda. Ta ei hoidunud tagasi ka noomisest, kui seda oli vaja. Nüüd ta enam ei noomi. Kalevlasted, kelle hulgas ta kõige kauem elanud, on tema kannud viimsele puhkepaigale. Järele on jäänud üksnes mälestus tublist sportlasest ja töömehest. G. Kiilim suri 53 a. vanuses.

Teda leinab kogu meie sportlaskond.

sündinul või täisealiseks saanutel, on teiselt poolt (Gundobin) vastupidist ette toodud ja nimelt, et kopsude kaal ning maht jagatud kehakaalule osutuvat vanusele vaatamata ühtlaselt konstantseks. Kuid viimane ei tähenda veel seda, et kopsude töö intensiivsus ja ainevahetus oleks lapsel võrdne täisealisega. Ta on teatavasti relatiivselt elavam kui täiskasvanul.

Kopsumullikesi ümbritseb, nagu teada, sidekude, millises on ka elastilisi kiude. Kopsumullikestes on ka silelihaseid, veresoone ja närve.

Kui võtta treeneritud sportlast, kelle koed peavad olema eluvõimsad, siis näitavad viimase aja uurimused, et siin esirinnas alveoolide (hingamistsoodustav) silelihaskond tugevneb, kuna elastilist kudet sport vähem mõjutavat. See osutub aga väga tähtsaks.

Kuid millises seisukorras asuks treeneritud sportlase kops (kui ta ei spordi) puhkeseisukorras?

Niisugusel korral peaksime kopsumulle enam-vähem n.-n. väljahingavas seisundis ette kujutama, s. o. kokku langenuna, füsioloogiline atelektaas, kokkuvajumine), kõik kopsumullikesed ei võta ka igast hingamisest osa.

Kuidas tunneks end vananev rekordsportlane, kelle kopsu kude normaalselt ta vananemise tõttu lödveneb, sellele küsimusele on juba raskem vastata.

Üldiselt kokkuvõtet tehes jäävad lahtiseks mõned olulisemad küsimused: 1) kus on piirid, kus füsioloogiline sportlase kopsupuhetus muutub kopsude haiglaseks puhetusnähteks? 2) kas mitte meie koolide rekordsportidele, eriti jooksumaa pikkuse mõttes ja muudes korraldustes, ei saaks anda uusi juhtnööre; 3) mis osutub koolivõimlemises kõige tähtsamaks: a) kas ettevalmistumine praegustele rekordiga seotud rahvusvahelistele olümpiatele, b) kooli distsipliini, meelekindluse ja võimlemisostuste kasvatamine või c) tervis-hoiuline külg?

Raamat laskuritest

Eesti Laskurliidu toimetusel on ilmunud raamat „Eesti laskurid rahvusvahelistel laskevõistlustel 1931—1937. a.“. Raamat annab lühikese läbilõike Eesti Laskurliidu loomise ajastust, esimestest sammudest võistluste korraldamise ja neist osavõtmise alal. Edasi on pikemalt käsitatud Eesti laskurmeeskondade ettevalmistust Lvovi, Rooma ja Helsingi rahvusvahelistele laskevõistlustele. Siit võib leida vastuse, miks Eesti laskurmeeskonnad on seni edukalt esinenud rahvusvahelistel laskevõistlustel, mida tabavalt on väljendatud šveitsi „Schützenzeitung“ järgmiselt: Eesti laskurid Lvovis äratasid tähelepanu, Roomas — üllatust ja Helsingis olid sensatsiooniks.

Viimase peatükina raamatus leidub Laskurliidu esimehelt kindral O. Sternbeckilt kirjutus pealkirjaga „Ja nüüd?“ Siin kindral O. Sternbeck kogunud laskeala juhina analüüsib meie laskurite seniseid saavutusi, edu ja ebaedu põhjusi üksikute esimestel rahvusvahelistel võistlustel. Eriti väärtuslikuks tuleb lugeda siin arutlusi üksikute relvade võimete kohta, mis lubavad laskuril teostada enesekontrolli ja selgusele jõuda, kunas tuleb vigu otsida enese ja kunas relva juurest. Siit võib leida andmeid palju ühe või teise relvaga parimal juhul üldse võib saavutada laskmisel ühest või teisest asendist, kui on teada relva jooksutihedus ja tabamuspildi keskmine raadius.

Raamatu lõpul leiduvad tabelid mitmesuguste relvade (vabapüss, v. kal. vabapüss, sõjapüss, vabapüstol) maailma Eesti ja Soome laskerekordide kohta, mis annab võimaluse laskureile oma võimeid võrrelda maailma parimatega vastaval alal.

Ka trükitehniliselt on raamat kõigiti korralik ja varustatud rikkalikult hästiõnnestunud piltidega.

Kolmas kord läbi Euroopa

Kalevi korvpallimeeskonna euroopaturnee

Pärast läinud aasta turneed läbi Poola, Itaalia ja Balkani riikide valis Kalev käesoleval aastal erineva marsruudi ja läbistas Läti—Leedu—Saksa—Itaalia—Šveitsi—Prantsuse ja Belgia. Ka käesoleval aastal oli peaarõhk sihitud Itaaliale, nagu turneedel 1932. a. ja 1938. a., ja Itaalias tuli pidamisele 6 võistlust 11 päeva jooksul.

Kalevi korvpallimeeskond, missugune sooritas kolmanda maika läbi Euroopa. Paremäl äärmine käesoleva kirjutuse autor E. Altosaar. Ülesvõte on tehtud Firenzes.

Juba kuu aega enne turneele asumist Kalevi korvpallimeeskond alustas hoolsalt treeningut, et pikal turneel heas löögivormis olla. Võrreldes möödunud aasta turnee meeskonnaga, oli meeskonna koosseisus muudatusi, kuna sellest turneest olid sunnitud loobuma Kalevi korvpallimeeskonna 3 tugisammast: V. Kärk (õpingute tõttu), H. Saarmann (jalavigastuse tõttu) ja A. Margiste (mängust loobumise tõttu). Meeskond täiendati nooremate mängijatega ja Tartu NMKÜ-st ületulnud E. Mahlaga, nii et meeskond, kes 7. mai õhtul pikale reisule asus, nägi ühes esindajatega järgmine välja: E. Bern, O. Koni, G. Mikk, E. Altosaar, A. Amon, A. Kaasik, E. Mahl, B. Nooni, E. Paalberg, J. Roes. Kuni Kaunaseni sõitis kaasa ka V. Kärk ja Kalevi naiskond.

Esimesed kohtamised olid Kaunasel. Leedu korvpall on üllatava kiirusega teinud edusamme ja näib, et see edu veelgi jätkub, kuna korvpalli areng on seal õigel teel ja praegu pole Euroopas kedagi, kes võidaks Leedu rahvusmeeskonna. Arvan, et praeguse vormi juures oleks Leedu meeskond Berliini olümpial üritanud kuldmedalit ja U. S. A. pikkadel teinud elu kibedaks. Võimalik, et jänkid oleks siis ka rohkem pingutanud, kuna olümpial pakutud mäng ei olnud veel nende mängijate võimete piir.

Esimesel õhtul on Kalev veel värske ja mängib Leedu meister J. S. O. vastu üllatavalt hästi. Peale tasavägist algust läheb Kalev juhtima ja on võiduseisus viimse sekundini, siis õnnestub J. S. O.-l viigistada 21:21. See jääb ka lõpuseisuks. Teisel õhtul on vastaseks rahvusmeeskond ja selle vastu pole Kalevil palju teha. Leedu meeskond alustab võimsalt ja juhib kogu mängu jooksul, lõpetades võiduga 31:16. Tähelepanav oli see, et peaaegu kõik korvid saavutas Leedu kaetud

olukorras haakvisete näol. Meie mängijatel on see veel äraõppimata ja püütakse korvile visata vaid siis, kui ollakse täiesti puhtas positsioonis.

Kalevi naiskond pidi leppima kahe napi kaotusega korvpallis hästi mängivalt leedulannadelt, kuid võrkpallis sellevastu kalevlannad demonstreerisid oma üleolekut ja võitid 15:0 ja 15:0.

Kaunasest alustas korvpallimeeskond teekonda Saksamaale. Küstrini väikese linnakese jaamas oli vastas Saksa korvpalliliidu esindaja Obermayer, kes oli määratud Kalevi meeskonna juure kogu turneel Saksas. Hilisõhtul jõuti Stettini. Järgmisel õhtul oli võistlus Pommeri koonduse vastu. Kuna mängudest on pike-malt juba ajakirjanduses juttu olnud, siis pole mõtet seda enam korrata, kuid selge ülevaate saamiseks turneest kordan lühidalt mängude tulemused. Kalev alustas Saksa-turneed väga suure võiduga 69:3 Pommeri koonduse üle, kusjuures sakslased saavutasid oma kolm punkti vabavisetest. Järgmisel hommikul sõideti Berliini. Sõidutati omnibusel linnas ringi, käisime ka olümpiaaastadioni ja selle ümbrust vaatamas. Staadionil valitses täieline vaikus, oli näha vaid üksikuid turiste ümber lonkimas. Olümpia-terrassil oli korraldatud meeskonnale pärastlõunakohv, ja lonkimisest peaaegu täiesti väsinult tuli õhtul võistlusele minna Saksa rahvusmeeskonna vastu. Kaunis latusas mängus võideti rahvusmeeskond tagajärjega 46:26, kuigi korraks sakslased isegi juhtisid 23:22. Saksa meeskond on olümpiamängudest saadik tublisti edenenud, kuid puudub veel suurem mängupraktika ja kogemused. Samuti puuduvad meeskonnal taktilised võtted ja sellest tingitult ei suudeta paremate meeskondade vastu küllalt edukad olla. Järgmise päeva ennelõunal jalutas meeskond Berliinis. Kuna samal päeval oli Inglise-Saksa jalgpalli maavõistlus, siis mitmel pool peeti meid kuulsateks Inglise palliproffideks, kuna liikusime koos ja kandsime ühtaolist valget peakatet.

Järgmine võistlus oli Geras, millel umbes 80.000 elaniku. Õhtul oli võistlus Gera linnameeskonnaga tuli võistelda „võimlas“, mida ennemini võis nimetada õllekeldriks, sest ümber mänguväljaku oli mitmelt reallaudu ja toole ja laudadel õllekanne. See oli jälle midagi originaalset — mängida korvpalli õllelaudade vahel! Kuna paljudel ka sigarid ees tolmasid, siis õieti

Lõunatamine olümpiaaastadioni juures. Tagaplaanil näha staadioni tribüün väljaspool.

mängida sarnases „kõrtsu miljöö“ oli väga raske ja igatahes mitte tervislik. Ka selle võistluse võitis Kalev kergelt ja lõputagajärjeks on numbriliselt päris suur võit 63 : 12. Kalevi viimane võistlus Saksamaal oli Münchenis. Sealset meeskonda peeti Saksa paremaks meeskonnaks, mida ta ka oli. Meeskonnal on olnud väga palju kohtamisi välismeeskondadega ja päev enne kohtamist Kaleviga jõudis meeskond tagasi Genfi korpalli-turniirilt, kus kaotas väikeste vahetõrgetega tugevale Itaalia ja Prantsuse meeskonnale. Võistlus Kalevi ja Müncheni koonduse vahel peeti sarnases olukorras nagu Geras, s. t. õllekeldris. München saavutab esimese korvi ja rahvas juubeldab tormiliselt. Kalev aga alustab vasturünnakuid ja võidab poolaja 18 : 10 ja kogu mängu 46 : 12.

Teel Antwerpenist tagasi kodumaale a.l. „Kodumaa“ pardal.

Saksa korpalliliiduga sõlmiti leping, et liit saadab eeloleval hooajal ühe tugevama Saksa meeskonna Tallinna võistlenu Kalevi külalisena. Samuti tehti ettepanek Kalevi korpallimeeskonnale ka järgmisel aastal teha turnee Saksas, kuid siis juba märksa pikem.

Sõit Münchenist Itaaliasse läbi lõuna Baieri ja Tirooli oli väga ilus ja nauditav. Maastik maaliline, orud ja mäed vahelduvad, kõik värske roheline ja üleni õites. Tõelised „mai-päevad“. Tee viib läbi endise Austria. Piiril ikkagi passi kontroll ja toll nagu varemalt, aga jaama katusel lehvib haakristilipp ja kõrgele kaljule on maalitud suurte tähtedega: „Ein Volk — Ein Reich — Ein Führer“. Läbistades Innsbrucki algavad juba Alpid ja rong rühub järjest ülesmäge. Ilm läheb pilve, tibutab — ja kui jõuame Itaalia piirijaama Brennerosse, siis ladistab vihma õige tugevalt. *Sealt edasi läheb sõit täie mugavusega ja õhtul hilja jõuame Triesti. Sissesõit Triesti oli jällegi elamusrikas. Triest asub poolkaares Aadria kaldal ja tõuseb mereservalt kõrgele mäkke. Õhtuses tuledesäras linn peegeldus vaikselt lahele ja paistis juba kaugelt silma. Rong kihutas kõrgel merekaldal ja väljavaade tuledesäras linnale oli otse nõiduslik.

Pärast kosutavat puhkust hotellis oli järgmisel päeval võistlus Triestina Gimnastica vastu, kes käimasolevatel esivõistlustel on tabeli esimese kolme hulgas. Selle mängus ei näidanud Kalev küllaldast vormi ja õieti „ehmatas ära“ kui nõrgemate Saksa meeskondade asemel tuli tegemist teha tugeva Itaalia korpallimeeskonnaga. Suurt Triesti algedu ei suutnud Kalev teisel poolajal kõigile pingutusele vaatamata tasa teha ja kaotas 18 : 24. Edasi läks reis Rooma. Võistlust Rooma linnameeskonna vastu oli jälgima tulnud Itaalia korpalliliidu esimees krahv San di Marzano, kes tervitas Kalevi meeskonda. Pinev mäng lõppes Kalevi võiduga 37 : 35.

Järgmisel hommikul jõudis meeskond Napoli. Tegime automaatselt Pompeisse, Vesuuvil jalale. Väljakaevatud ajalooline Pompei pakub vaatamiseks palju huvitavat. Kõikjal varemed, laava poolt purustatud majad, taustal suitsev Vesuuv. Vähesed aja tõttu pole võimalik näha kõiki üksikasju, kuid saime väljakaevatud Pompeist siiski üldmulje. Õhtul oli võistlus Napolis vabaõhu-väljakul rõkkava ja temperamentse Napoli publiku ees. Vihma valas juba õige tugevalt, mehed kukkusid järjest porisele väljale — rahvas rõkkab tribüüni katuse all lõbusalt. Parajasti läks üle tugev äikesepilv, müristas ja sähvis välja, vihma tuli jämedalt, võistlus aga jätkus. Viimaks lõpetas kohtunik mängu ja viis meeskonnad riietusruumi. Kui vihm jäi vähe-maks, mäng jätkus. Ilm oli juba pime ja pandi põlema prožektorid. Mängu lõpuks on läbi märjad ja porised. Selle ajaloolise „merelahingu“ võitis Kalevi meeskond 25 : 6. Järgmisel varahommikul oli meeskond juba söidud valmis järgmisesse linnale — Firenze'i.

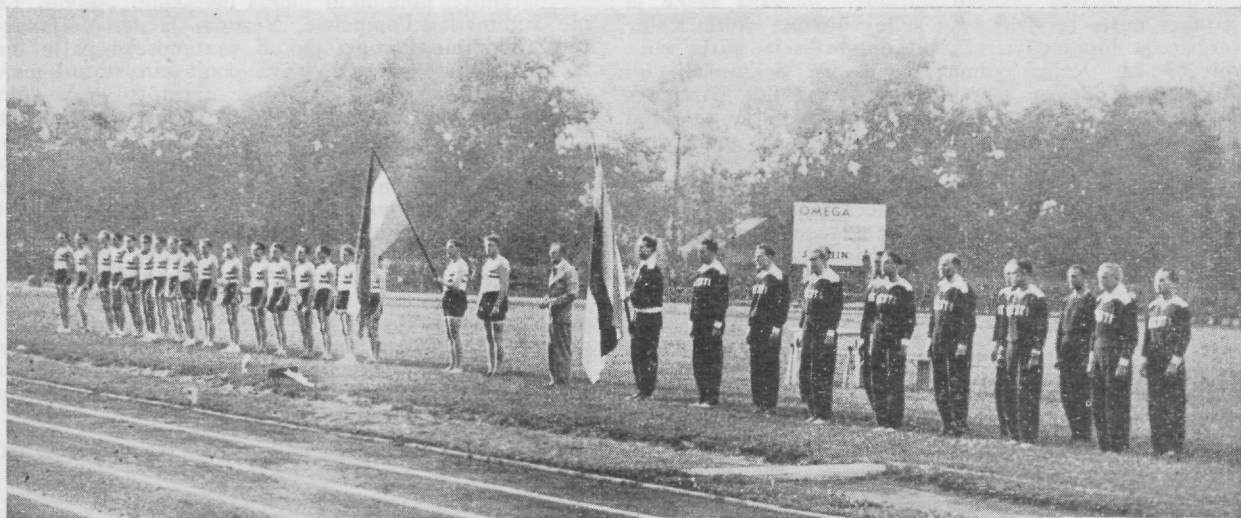
Firenze on vana ajalooline linn ja pakub õige palju huvitavat just kuulsate maalide ja skulptuuritööde poolest. Peale selle uhkustab Firenze veel sellega, et peab oma uut jaamahoonet kõige modernsemaks Euroopas. Võistlus kohaliku linnameeskonna vastu oli vabaõhuväljakul. Kalev mängib kindlalt ja võidab 31 : 21.

Järgmisel õhtul oli Bolognas, kus vana tuttavas Bologna kirikus oli matš Bologna Virtuse vastu, kes on momendil esivõistluste tabeli juhiks ja peetakse kõige paremaks meeskonnaks Itaalias. Kalev teadis, et oli tegu väga tugeva vastasega, võttis end kokku ja näitas alguses harukordset mängu. Valitses kindlalt mängu ja juhtis esimest osa mängust. See aga ei meeldinud pealtvaatajatele, veel enam aga Virtuse mängijatele. Võetakse „aeg maha“ ja peetakse kohtunikuga (!) sõjanõu, kuidas Kalevit hävitada. Tsirkus algab. Kohtunik jälgib nüüd kogu aeg Kalevi vigu, Virtusel ei ühtki. Vabavisetest saavutab Virtus edu ja kohtunik lubab Virtusel korve saavutada ka ebareeglipäraselt. Kalevil aga tühistab õigelt tehtud korvid. Kalevi mängijad on nii-kui-nii pikast turneest väsinud, hakkavad närvitsemise ja kaotavad selviisil mängu tuju. Kuna kohtunik nii silmapaistvalt soodustab oma meeskonda, siis Kalev lööb tujutult käega ja mängu lõpul ei avalda enam üldse vastupanu. Tuleb alistuda 24 : 36. Huvitav, et 1932. a. turneel Kalev võitis sama Virtuse 86 : 12, l. a. aga kaotas 17 : 18. Sügisel tuleb Bologna „Virtus“ Tallinna vanu arveid Kaleviga õiendama.

Kalevi viimane võistlus Itaalias oli Milanos Pirelli vastu. Mäng peeti õhtul prožektorite valgusel, vabas õhus, vihmast pehmeks leotatud ja porisel väljal. Vihma sadas ka kogu mängu aeg. Esimesel poolajal on Kalev klassi võrra parem, juhhib 12 : 2 ja võidab 16 : 9. Teisel poolajal saab Kalevile saatuslikuks jällegi kohtunik, samuti ka ajamõõtjad. Lõpu eel kui Kalev oli juba väsinud, muutus Pirelli hädaohtlikuks. Viis minutit kestis mäng üle aja, siis Pirelli saavutas võidukorvi, mille järgi ka kohe mäng lõpetati. Kalev kaotas 25 : 27.

Itaaliast siirdus meeskond Šveitsi, kus peatus Bernis ja Baaselis, et välja puhata võistlusväsimusest. Järgmine võistlus oli ette nähtud Prantsusmaal, Strasbourgis. Üllatuseks aga ei olnud kedagi jaamas vastas. Lähisime omapead hotelli ja elasime Strasbourgis ühe ööpäeva. Päeval leidsime üles seltsi, kellega oli sõlmitud leping võistlusteks. Õeldi, et ei ole vaba saali ja sellest on ka mõni päev tagasi teatatud Tallinna. Kuna nemad ei olnud nõus Kalevile honorari ja kulusid kinni maksma, siis Kalev on E. K. L. kaudu annud asja rahvusvahelisse liitu. Samuti oli häda ka Pariisi liiduga, kes taganes esialgu pakutud summast ja pakkus palju väiksemat summat. Kalev sellega ei nõustunud ja lahkus Pariisist ilma võistlusteta.

Antwerpeni kaudu jõuti pärast rasket meresõitu Hamburgi, kust läbi Kiili kanali sõideti Pärnu, et sealt rongil tagasi jõuda Tallinna 8. juuni õhtuks.

Ungari ja Eesti rahvusmeeskonnad defileel.

Soomega ja Ungariga

Asja hõimudega peetud kergejõustiku-maavõistluste kaotasime eelduste kohaselt. Küsime nüüd, miks kaotasime? Vastus on selge: meie vastased on meist suuremad ja pealegi maailma kergejõustikus suurrahvaid. Aga miks kujunesid kaotused nii suureks, püüame alljärgnevas leida vastuse sellele.

Oleme mitmelgi kergejõustiku alal maailma eliitklassis, aga teistel jälle kaugel maas. Nii kaugel, et kaotame ka siis, kui püstitame rekorde. Valulap-seks on jooksud. Üksnes R. Toomsalu suudab meie maavõistluste vastega konkureerida ja ladusalt võita Soome parimaid, välja arvatud vast Tammisto. Edasi pikematel distantsidel läheb sootuks halvemaks. Omal ajal V. Nesterov ja E. Kulmar juba suutsid 400 meetris üles rühkida peaaegu Soome klassi, aga tänava esinesime Soome vastu päris narrilt. See halb esinemine oli tingitud sellest, et jonnakalt loodeti mitte-spetsialistist A. Jakobsonist ja haigest G. Beckmannist imet.

800 m-is olime jõudnud samale tasemele, kus olime A. Jürilau ja K. Fatali hiilgeaegadel. Noores Veetõusmes olime leidnud mehe, kellest võib loota paljugi. Omab rütmilt täiesti laitmatu jooksu ning ka tempo tundmine on heast klassist.

Tema jooksud maavõistlustel kujunesid täiesti loomupäraselt. Eriti hea oli Soome maavõistlusel, kus jooks kujunes väga tempouhtlaseks. Esimese ringi möödukas 57,5 sek. võimaldas temal arendada viimasel ringil kaks spurti. Ungarlastega tuli parem aeg ilma võiduta. Sellegi jooksu sooritas taktiliselt õieti. Seekord esimene ring läks 56-ga ja seekordki arendas ta spurti vastassirgel, ilma milleta rekord jäänuks tulemata. Võitki ei oleks ainult ungarlaste kannul püsimisega olnud kindlustatud, sest sel puhul ungarlased tõenäoliselt oleksid tempot vähendanud, ning vaevalt oleks suutnud Veetõusme sel puhul värskeid ja kiiremaid ungarlasi müüa lõppsirgel.

Jääb ainult soovida, et lastakse temal areneda selles suunas edasi, ega püüta tema treeningusse rakendada „ultra-ameerikalikke“ treeningvõtteid. Praegune edu viitab sellele, et Veetõusme on leidnud endale parima süsteemi. Eelkõige suure tähtsusega tema jooksjakarjäärile oleks veel möödukas võistlemine.

800 m omame praegu võrdlemisi soodsa olukorra, sest veel on rida noori eeldustega mehi, nagu Jakob-

son, Tarto, Hurt. Ka võistlustega karastatud Sams on leidnud nähtavasti oma õige maa. Jääb ainult soovida, et tema jooks pääseks praegusest kangestusest.

Edasi pikema poole lugu muutub täbaramaks. Vaidlematult parim on E. Prööm, kes omab juba aastatepikkuse jooksupraktika. Aga tehniliselt on ta jäänud peaaegu samaks. Tema on meile toonud ilusaid võite maavõistlustelt ning olnud suurima innuga rahvusmeeskonnas, kellelt on palju õppida teistel kergejõustiklastel.

Võib-olla järjestikku maavõistlustel ikka mõlemal võistluspäeval tulesolemine on Pröömi palju takistanud tehniliselt paraneda. Jooksja arenemisel esimeseks reegliks on mõõdukus ja sihikindel aastatepikkune töö. Veel pikemates maades olime päris lapsekingades. Selle põhjuste käsitlemine väärib erisõnavõttu kunagi hiljem. Kindel on, et selles tuleb tegutseda radikaalselt. Mitte aga nii, kui praegu: mõne päeva pärast on maavõistlus Lätiga, aga 10.000 meetri meeste valikust pole midagi olnud kuulda. Aga kahel peetud laagris on mindud täielikult mööda ala meestest, keda meie vajame veel kahel maavõistlusel. Ometi nõuab just see ala pikemat vaba aega. Oma maavõistluste vastastest oli meil õppida eeskätt lõdva ühtlase rütmiga jooksu ning veel seda, et kehapiigutus määrab jalgade paigutuse, mitte aga jooksta jalgade paigutust ette määrates. M. Szabo jooks oli kaunim, mida nägime. Eriti õpetlik oli rullumine üle taalla. Maandumine toimus päkal, keharaskuse jalale tulemisega jalg liitus maaga kogu ulatuses, ainult viimase sirge tõmbus ta päkal, mis sulavusele aga juure midagi ei lisanud.

Tõkkejooksus meil J. Talmrel peab kusagil peituma mingi viga, et järjekindlalt ei suuda läbistada maa puhtalt. Sellest ei oleks viga ju rekordi pärast, sest uute tõkete puhul see ei sega rekordi püstitamist, aga rikub jooksu rütmi. Seoses tõkkejooksuga käsitan ka kellade küsimust maavõistlusel. Sest leidsin inimesi, kes tahtsid Arvold enam, kui kellad suutsid anda. Kui kaheldakse ajas seljuhul, kui kellad näitavad 16,2, 16,2, 16,1, siis ei tohiks kellegil olla põhjust oma silma täpsemaks pidamiseks. Edaspidi oleks soovitatav, et saaks muretsetud suurvõistlusteks kellad varakult. Mitte nagu Soome-Eesti maavõistlustel, kus kelladele mõeldi alles mõni tund enne võistlust.

Jooksude nõrk tase ei tohiks põhjustada veel jooksjate jätmist saatuse hooletaks.

Hüpped õnnestusid meil maavõistlustel üldiselt hästi. Eriti rõõmustav on teivashüpe, mis viis meid Euroopa tippklassi. Loomulik oli, et lühikese aja kestel ei saa meie nõuda järjekindlalt tippmanke. Äärma ja Kiipsaar on jõudnud tehniliselt päris täiuseni. Kumbki omab häid külgi. Eriti tore on esimese hüppealgus, teiva auku pistmine on ideaalselt sulav. Teine jällegi on väga hea latil. Igatahes noortele teivameestele on mõlemad heaks eeskujuliks. Need võivad tehnikat õppida juba elavate eeskujude järele ning säilitavad hulki energiat tagajärje parandamiseks. Eriti üllatav oli V. Zsuffka kergus hüpete sooritamisel. Peaaegu lohakalt mõjus tema hüpe, see oli ilus vaba sooritus ning tagajärg näitab, et tehniliselt peaks ka selles midagi olema õpitavat. Noored Soome teivamehed on liig toored rahvusvaheliseks võistluseks ning tehnika viimistlemata.

Kaugushüppes omame ainult ühe 7-m-mehe Toomsalu. A. Raska tänavune 7 m on saavutatud tuule märgataval soodustamisel. Raska näib tänavu olevat üldse kaotanud värskuse, mis ei ole ka arusaamatu, kui arvestada jõe pillamisega. Kergel Leedu maavõistlusel tuli tal teha kahe päevaga neli ala, sellest vast ei oleks midagi esmajärgulise tervisega mehele, aga temale näib see mõjunud olevat. Kolmikus tuleb tema edu seletada tehnika küpsemisega. Raska on suutnud nähtud kolmikühüppajaist õppida olulist. Jääb soovida, et ka teised selle ala mehed nüüd omakord püüaksid eeskujut kasutada.

Kõrguses oleme saanud uue toreda poisi E. Pilliroost, kellel veidi ebaõnnestus soomlastega. Siin tuleb paratamatult otsida süüid laagrites. Säärasel noorel poisil korraga järjekindel igapäevane treening mõjub väsitavalt. Pealegi kui töö nähtavasti ei olnud ratsionaalselt jagatud. Üks põhjus oli veel see, et Soome maavõistlusel ei lastud poissi vabalt hüpata, vaid kogu aeg püüti teda õpetada ja seda mitme mehe jõuga. Üldse on meil kardinaalviga võistlustel, et ikka ja alati püütakse kõrvalt võistlejaid õpetada. See enam segab kui aitab. Eriti nooremaid võistlejaid ei lasta iseseisvalt kontsentreeruda. Ungari võistlusel koguni üks kohtunikest ergutas Kiipsaart keset hüpet, mis aga pidurdas näiliselt hästi väljatulevat selja meetri ületamist.

Visete juures oleks öelda seoses maavõistlustega eeskätt Sulest. Temal ei maksaks kodumaal alati kramplikult otsida maksimaalseid paremaid võistlustingimusi. Sest on ju teada, et rahvusvahelistel kohtumistel alati ei ole need kõige paremad. Vabandada ebaõnnestunud tingimustega ei ole ilus, sest kõik teevad võistlustel samadel tingimustel. Issak näib ka veidi olevat kaotanud värskust, võib olla sellepärast, et liig palju võistleb.

Viiding ilmselt kannatab treenimatuse all. Selge on, et kui füüsiline vorm ei ole korras, et siis ka tehnika peab ebaõnnestuma. Kreegile on soovida spetsialiseerimist kuulile. Määrits miskipärast püüab vältida seda heiteviisi, millega saavutas 1936. a. oma paremad tagajärjed.

Maavõistlustega on kerkinud üles laagri küsimus. Laagrit süüdistada suures kaotuses maavõistlusel Soome vastu on väär. Pilliroo 175-le vastas Soome noor 190 mees af Ursin ilma laagrita 180-ga, mis samuti 10 sm vähem oma rekordist. Ei saa mainimata jätta, et igale mehele laager siiski ei sobi.

Lõpuks peab ütleva, et maavõistlus on pidulik sündmus. Kui aga neid korraldatakse iga nädal, siis pidulikkus kaob.

Pühapäevane päev maavõistlusel möödus liig koduselt ja veidi loult ilma igasuguse piduliku elementa, mis ei ole ka soodus õhkkond suurtagajärgede küpsemiseks.

V. VAIKSAAR.

Tänavu on meil seljataga juba kaks kergejõustiku maavõistlust, mis üksteisele järgnevalt peeti Tallinnas võrdlemisi lühikese vaheaja järele. Järjekorras viiendal maavõistlusel Soomega kaotasime viiendat korda, Ungarile esimesel maavõistlusel esimest korda. Esimesel puhul oli punktide vahekord 112:80, teisel 95:66. Maavõistluse kavad olid erinevad, kuna Ungariga võisteldes puudusid kolmikhüpe, vasaraheide ja 4×100 m teatejooks. Ungariga oli maavõistlus tegelikult raskem, kuna madjaarid olid Tallinna toonud oma primaarituuri, kasutades varumehi ainult jooksudes, mis Eesti nõrgim külj. Seetõttu suutsime Ungari vastu saavutada ainult neli esikohta, kuid Soome vastu kuus. Eesti kaksikvõite oli mõlemal puhul kaks.

Soome-Eesti 112:80

7. 8. juulini

100 m: 1. R. Toomsalu, Eesti, 11.0. 2. T. Häkkinen, Soome, 11½ m järel. 3. E. Pulliainen, Soome, 4. K. Ivanov, Eesti.

200 m: 1. R. Toomsalu, Eesti, 22.5. 2. E. Kulmar, Eesti, 22.7. 3. E. Pulliainen, Soome, 4. T. Avellan, Soome.

400 m: 1. B. Storskrubb, Soome, 50.4. 2. S. Aarniala, Soome, 50.8. 3. G. Beckman, Eesti, 54.9. 4. E. Jakobson, Eesti.

800 m: 1. O. Teileri, Soome, 1.56.0. 2. E. Veetõusme, Eesti, 1.56.5. 3. A. Kainlauri, Soome, 1.57.4. 4. R. Sams, Eesti (1.59.1).

1500 m: 1. M. Salminen, Soome, 4.02.0. 2. A. Kainlauri, Soome, 4.02.6. 3. E. Prööm, Eesti, 4.03.0. 4. R. Sams, Eesti.

3000 m: 1. M. Järvinen, Soome, 8.37.6. 2. V. Tuominen, Soome, 8.42.6. 3. E. Prööm, Eesti, 8.46.6. 4. J. Piliiste, Eesti, 9.12.0.

5000 m: 1. M. Järvinen, Soome, 15.05.0. 2. V. Tuominen, Soome, 15.23.8. 3. A. Anier, Eesti, 16.04.6. 4. O. Juhansoo, Eesti, 16.18.8.

4×100 m: 1. Soome (E. Pulliainen, B. Storskrubb, T. Avellan ja T. Häkkinen) 43.5. 2. Eesti (K. Ivanov, J. Talmre, A. Raska ja R. Toomsalu) 45.0.

100+200+300+400 m: 1. Soome (T. Häkkinen, E. Pulliainen, B. Storskrubb ja S. Aarniala) 2.00.1. 2. Eesti (J. Talmre, H. Aumere, J. Piliiste ja E. Koort) 2.05.2.

110 m tõkkeid: 1. V. Jussila, Soome, 15.2. 2. J. Talmre, Eesti, 15.6. 3. V. Pällö, Soome, 15.4. 4. G. Beckman, Eesti, 17.0.

Kõrgus: 1. Veikko Peräsalo, Soome, 1.84. 2. O. Kaldre, Eesti, 1.80. 3. K. af Ursin, Soome, 1.80. 4. E. Pilliroog, Eesti, 1.75.

Kaugus: 1. R. Toomsalu, Eesti, 7.32. 2. P. Simola, Soome, 7.09. 3. U. Nissilä, Soome, 7.00. 4. A. Raska, Eesti, 6.69.

Kolmik: 1. H. Sonck, Soome, 14.64. 2. T. Komulainen, Soome, 14.48. 3. A. Raska, Eesti, 14.48 (uus Eesti rekord). 4. E. Järvel, Eesti, 14.04.

Teivas: 1. E. Äärma, Eesti, 4.02 (uus E. rek.). 2. R. Kiipsaar, Eesti, 4.02 (uus E. rek.). 3. E. Lähdesmäki, Soome, 3.80. 4. R. Rintarotalo, Soome, 3.70.

Kuul: 1. A. Kreeck, Eesti, 15.81. 2. R. Backman, Soome, 14.81. 3. O. Mentula, Soome, 14.20. 4. A. Viiding, Eesti, 14.11.

Ketas: 1. O. Mentula, Soome, 46.79. 2. O. Erikson, Eesti, 46.35. 3. A. Huutoniemi, Soome, 45.74. 4. P. Määrits, Eesti, 42.56.

Oda: 1. F. Issak, Eesti, 70.70. 2. H. Palonen, Soome, 65.98.

3. K. Toivonen, Soome, 64.66. 4. G. Sule, Eesti, 64.20.

Vasar: 1. J. Anttala, Soome, 52.75. 2. G. Hannula, Soome, 52.01. 3. K. Annamaa, Eesti, 46.85. 4. K. Sule, Eesti, 40.90.

Ungari-Eesti 95:66

16.—17. juulini

100 m: 1. G. Gyenes, Ungari, 10.8. 2. G. Nagy, Ungari, 10.9. 3. R. Toomsalu, Eesti, 10.9. 4. G. Vuht, Eesti, 11.4.

200 m: 1. G. Gyenes, Ungari, 21.8. 2. R. Toomsalu, Eesti, 22.3. 3. J. Gorkoi, Ungari, 22.4. 4. E. Kulmar, Eesti, 23.6.

400 m: 1. J. Vadas, Ungari, 49.4. 2. J. Gorkoi, Ungari, 50.1. 3. A. Hallik, Eesti, 51.3. 4. E. Koort, Eesti, 52.4.

800 m: 1. G. Harsanyi, Ungari, 1.55.4. 2. G. Istenes, Ungari, 1.55.5. 3. E. Veetõusme, Eesti, 1.55.8 (uus E. rek.). 4. R. Sams, Eesti, 1.58.7.

1500 m: 1. M. Szabo, Ungari, 3.57.8. 2. A. Hiresz, Ungari, 3.59. 8. 3. E. Prööm, Eesti, 4.02.8. 4. J. Piliiste, Eesti, 4.06.2.

3000 m: 1. A. Csaplár, Ungari, 8.35.4. 2. I. Simon, Ungari, 8.38.0. 3. E. Prööm, Eesti, 8.42.8 (uus E. rek.). 4. A. Anier, Eesti, 9.14.0.

5000 m: 1. A. Csaplár, Ungari, 15.15.6. 2. M. Esztergomi, Ungari, 15.15.6. 3. A. Anier, Eesti, 15.43.6. 4. O. Juhansoo, Eesti, 16.03.2.

100+200+300+400 m: 1. Ungari (Nagy, Gyenes, Gorkoi, Vadas) 1.56.5. 2. Eesti (Vuht, Raska, Koort, Hallik) 2.02.0.

110 m tõkkeid: 1. J. Kovacs, Ungari, 15.0. 2. J. Talmre, Eesti, 15.5. 3. H. Arvo, Eesti, 16.2. 4. E. Szabo, Ungari.

Kõrgus: 1. E. Pilliroog, Eesti, 1.84. 2. O. Kaldre, Eesti, 1.84. 3. J. Cserna, Ungari, 1.70. 4. Z. Csanyi, Ungari, 1.60.

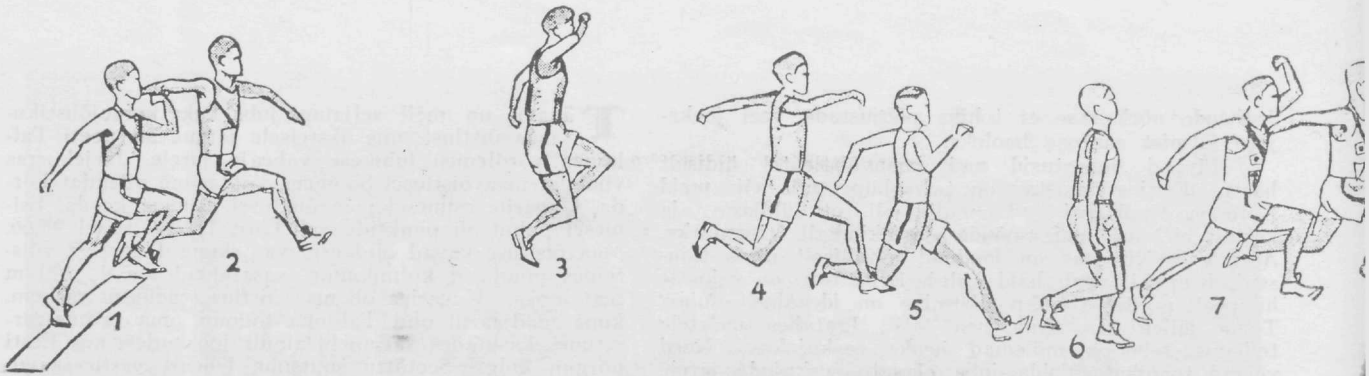
Kaugus: 1. R. Toomsalu, Eesti, 7.22. 2. L. Somogyi, Ungari, 7.02. 3. I. Gyuricza, Ungari, 6.93. 4. A. Raska, Eesti, 6.90.

Teivas: 1. V. Zsuffka, Ungari, 4.00. 2. R. Kiipsaar, Eesti, 3.90. 3. E. Äärma, Eesti, 3.90. 4. Z. Csanyi, Ungari, 3.80.

Kuul: 1. A. Kreeck, Eesti, 15.31. 2. J. Daranyi, Ungari, 15.07. 3. A. Viiding, Eesti, 14.71. 4. E. Nemeth, Ungari, 14.19.

Ketas: 1. J. Kulitzky, Ungari, 47.39. 2. A. Madarasz, Ungari, 47.39. 3. O. Erikson, Eesti, 46.47. 4. P. Määrits, 43.40.

Oda: 1. G. Sule, Eesti, 73.37. 2. F. Issak, Eesti, 67.23. 3. J. Varszegi, Ungari, 65.94. 4. G. Makkai, Ungari, 61.26.

Tajima — kõigi kol

Need, kes nägid olümpiafilmi, kahtlemata olid võlunud sellest, kuidas eeskätt jaapanlased sooritasid kolmikhüpet. Filmis aegluubis demonstreerituna pakkus jaapanlaste kolmikhüpe isegi teatud määral nautingut, kutsudes esile vaikset imetlust. Oleme Jaapani kolmikhüppajaid näinud isegi Tallinnas, kus Harada meie praegu ja vast ei tea kui kaua veel püsiva staadionirekordina saavutas 15.64. Kuid siis läks meile tema hüpetest, stiilist ja tehnikast palju kaduma. Olümpiafilmi aegluubis võisime aga detailselt näha kõiki üksikuid faase.

Võiksime veenduda, et kolmikhüppe tehnika „saladus“ peitub õieti hüppe keskpaigas, s. o. teise sammu sooritamisel. Tuleme selle juure hiljem.

Kui jaapanlane Tajima esimese ja seni ainsa inimesena maailmas saavutas 16 m, siis kõik, kes seda

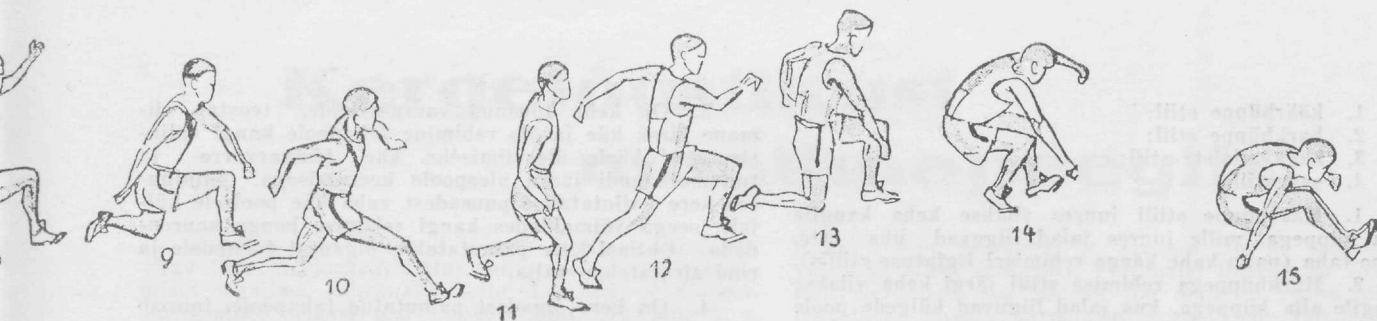
rekordhüpet nägid, olid vaimustatud mitte üksnes fantastilisena tunduvast saavutusest, vaid ka hüppe esteetilisest ja harmoonilisest kooskõlast. Täpselt mõõdetuna olid tema üksiksammud 16 m saavutamisel järgmised: $6.20 + 4.00 + 5.80 = 16.00$ m.

Eriti võib imestada võrdlemisi lühikese teise sammu üle. Mõõtude järgi võiks arvata, et keskmine samm toimus väga kiirelt. Kuid tegelikult toimusid kõik sammud peaaegu ühtlases tempos, rütmis. Saksa diplomeeritud spordiõpetaja Josef Schmücker on teinud kindlaks, et kogu selle hüppe teostamisele kulus aega äratõukest kuni lõpliku maandumiseni 6,1 sk.! See võrdub ajale, millega jooksus kaetakse tavaliselt umbes 50 m. Huvitavam sellest on aga, kui palju aega kulub igale üksikule sammule. Ka selle kohta on täpsed andmed. Esimene samm, s. t. 6.20 m, sooritati 1,7 sekundiga,

UUDIS!

EESTI KUMMITOOSTUS
PÕHJALA

Judekingad

kolmikhüppajate eeskujude

teine (4.00 m) 1,8 ja viimane (5.80 m) 2,6 sekundiga! Torkab silma, et teisele sammule, mis esimesest oli küll üle 2 m lühem, kulutati veidi rohkem aega. Tundub nii, et hoojooksu kiirus, millega esimene samm läbiti, pidurdati järsult pärast esimest maandumist. Pärast teist maandumist on aga jatkunud küllaldaselt energiat ja jõudu kolmandaks sammuks vajalise kõrguse ja koos sellega pikkuse saavutamiseks, kuigi jooksuhoog oli vähenenud. Kui veel silmas pidada, et kolmas samm sooritatakse mitte-äratõukejalaga, peab järeldama, et tõelistel kolmikhüppajatel on mõlema jala tõukejõud arendatud peagu võrdseks. Kas teavad seda ka meie kolmikhüppajad?

Tajima peaks olema kõigi kolmikhüppajate suureks eeskujuks. Vaatleme, kuidas ta sooritas oma maailmarekordilise kolmikhüppe. Abiks võtame ülaltoodud joonised, mis on kopeeritud filmi järgi. Pärast sprindistiilis sooritatud hoojooksu sooritab ta äratõuke ning maandub pärast hästibalanseeritud käte ja jalgade tööd pikemaks sammuks, milleks on 6.20 m (vaata joonised 1—5). Joonisel 6 on ta maandunud kogu jalatallale ja sattunud jälle äratõuke-jalale. Joonisel 7 ruttab ta jälle üles, toonult hoojala välkkiirelt ette, vasak käsi ja parem põlv kõrgel ülal (joon. 8), momendiks „istub“ ta õhus (joon. 9), käed väga lähedal keharaskuspunktile, lööb siis vasaku jalaga hoogsalt tagasi ja toob parema ruumivõitvalt ette (joon 10). Järgnevad joonised näitavad ise küllalt selgelt viimase sammu sooritamist.

Endast mõistagi pole aga kõik see, kuidas hüpet sooritab Tajima, sobiv igale teisele. Mis Tajimale hea, see võib Raskale olla mürk. Kõik sõltub iga hüppaja sprindivõimetest, temperamendist, kõhulihaste jõust, enese kontrolli võimsusest jne. Igaüks peab ise tajuma, kuidas tal sobivaim on hüpet sooritada. Kõik ei ole

ju Tajima kehaehitusega ja tema omadustega. Kuid mõningat õppust võib Tajimast siiski võtta, kui aga osatakse ise kõike mõista ja kohandada oma kehaehitusele.

Edasi vaatleme veel, kuidas Berliini olümpia kuus parimat kolmikhüppajat sooritas eel- ja lõpuvõistluse katsed:

Tajima (Jaapan)	15.76	—	15.44	16.00	15.65	—
Harada (Jaapan)	15.39	15.45	15.42	15.50	15.27	15.66
Metcalf (Austraalia)	15.50	—	14.67	14.83	—	15.20
Wöllner (Saksa)	15.27	—	—	14.53	—	14.23
Romero (USA)	14.68	—	14.90	—	15.08	15.04
Oshima (Jaapan)	15.07	—	—	—	—	—

Selle järele näeme, et Tajima hüpete keskmine pikkus oli 15.71, mis oli samuti parem kui teistel. Järgneb Harada 15.45-ga, olles igati teine. Metcalfe'i keskmine — 15.07 — ei ole eriti hinnatav. Kuid tema vabanduseks oli eeskätt see, et ta oma kodumaal, Austraalias, on harjunud hüppama muruteel. Ainult oma karunatuuriga ja suure jõuga suutis ta esimese hüppega endale kindlustada pronksmedal. Veel eelviimasel ringil oli ta teine, kuid viimasel katsel möödus Harada.

Eesti kolmikhüppajate tase ei ole veel kiitval kõrgusel, kuigi meie oma rahvusrekordiga (A. Raska — 14.48) asume maailma kergejõustikuriikide keskpäigas. Meie hüppajatele on kolmikhüpe ainult kõrvalalaks, sest ükski pole endale valinud lemmikalaks spetsiaalselt kolmikhüpet. Kuid kolmikhüpe ja kaugushüpe on siiski suuresti erinevad alad, ja kuna kaugushüpet harustatakse rohkem, jääb kolmikhüpe selle kõrval kängu. Kui meie praegustest kaugushüppajatest keegi hakkaks spetsialiseeruma üksnes kolmikhüppele, võiks ka Eestis võrsuda 15-m-mehi.

ÜHE KÄEGA REBIMINE

A. Mäll, tõsteõpetaja

Ühe käega rebimine on tõste, mis liigutuste iseloomust kuulub tempotõstete liiki. Siin tõstetehniliste käsitustõstete teostamine nõuab välkkiirust, suurt energia kontsentreerimist ja koordineerimist, peale selle painduvust.

Algajad tõstjad õppigu enne tõstekangi juure asumist kepiga võimlemisliigutuste sooritamise näol harjutades ühe käega rebimise tõste stiili ja tõstetehnilised käsitustõstete faasid selgeks. Siis alles asetagu kangi juure, võttes algraskuseks 20—30 kg. Selle kan-

graskusega harjutades õpitagu seni, kuni ühe käega rebimise tõsteliigutused omandavad maksimaalse kiiruse ja toimuvad mehaaniliselt.

Ühe käega rebimise läbiviimiseks võib kasutada nelja rebimise viisi, stiili. Kuid harjutamise otstarbeks valitagu üks stiil, mis õpitagu põhjalikult selgeks. Sobiva rebimise stiili valikul peetagu silmas, et see osutuks vastuvõetavaks tõstja tüübile ja individuaalsetele omadustele.

Ühe käega rebimise tõste stiilid on:

1. käärhüppe stiil;
2. harkhüppe stiil;
3. sügavallaiste stiil;
4. segastiil.

1. Käärhüppe stiili juures viiakse keha kangile alla hüppega, mille juures jalad liiguvad üks ette, teine taha (nagu kahe käega rebimisel Egiptuse stiilis).

2. Harkhüppega rebimise stiili järgi keha viiakse kangile alla hüppega, kus jalad liiguvad külgede poole laiali ja jala ninad asetuvad joonel väikese pöördega väljaspoole (nagu kahe käega rebimisel Saksa stiilis).

3. Sügavallaiste rebimise stiili juures viiakse keha kangi alla kiirelt teostatava jalgade põvelügendite kõverdamise teel saadud sügava allaistega. Siin jalad ei liigu kohalt ja jalgade asend jääb muutmata.

4. Segastiili kasutamisel viiakse keha kangile alla järsu kiirelt teostatava jalgade põvelügendite ette kõverdamise teel saadud allaistega ja kangi rebiva käepoolse jala diagonaalis ette külje poole toomisega, kuna vaba käe poolne jalg jääb kohale varvasseisu.

Statistika, praktika ja kogemused on tõendanud, et segastiiliga saavutatakse kiiremini silmapaistvaid tõstetajajärgi ja enamus tõstjaid kasutab ühe käega rebimise teostamiseks just seda stiili. Segarebimise stiil sobib kõigile tõstjale, kuid eriti neile, kellel on elav iseloom, suur liikuvuse kiirus, ja kes omavad jäsemete ning kere hea painduvuse. Seda stiili on kergem õppida, ühtlasi võimaldab see suuremate tõstetajajärgede saavutamist. Seepärast on ta populaarsem ja otstarbekohasem.

Alljärevalt soovitan kõigile tõstjale süveneda ühe käega rebimise segastiili õppimisele.

Ühe käega rebimise tõste teostub ühe võttega — tõstekangi hooga maast ülesrebimine väljasirutatud käele. Määrus ütleb:

Tõstekang, tema algasendist maast lahtirebimise hetkest peale kuni üles väljasirutatud käele jõudmiseni, ei tohi oma liikumise kestvusel peatusi teha ega kehahosi puudutada. Keelatud on kangile allaistumisel kestev kükitamine ja kangi ülesrebitult keha tasakaalustamiseks vaba käega toetumine maha või jalale. Samuti igasugused järeksurumised ja käe kõverdamised kangi üleval hoidmisel.

Ühe käega rebimise tõste paremaks õppimise otstarbeks võime tõste sooritamise liigutused jagada järgmiselt:

1. Algasend ja kangi haaramine.
2. Kangi maast lahtirebimine.
3. Käe ja õla viimne rebimise koostöö kangi üles väljasirutatud käele saamiseks.
4. Jala ettetoomisega ja põvelügendite kõverdamisega keha kangi alla viimine.
5. Kangiga alla isteesendist püstitõusmine.

1. Tõste esimese faasi sooritamisele asudes ligineda tõstekangile otsejoones keskkoha nii, et jalasäärred jäävad umbes 10—15 sm kangist eemale. Asetada jalad umbes 30—40 sm laiusele rööbiti, seejuures jalainad asugu joonel. Haarata kangi keskkohalt kinni sääraselt, et kangi raskus on tasakaalus ja sõrmed oleksid pöördud ühele, põial teisele poole kangi, ning kang asetseks kindlalt peos. Käsi seejuures hoitagu pingutamata väljasirutatult. Vaba käsi toetub oma poolse jala põvele kangi maast lahtirebimise hoo suurendamiseks kaasaaitamiseks. Suuremate raskuste ülesrebimise juures tuleb kangi käest ära libisemise vältimiseks tarvitada „võtit“ kangist kinnihaaramisel.

2. Tõstekangi maast lahtirebimine toimub jalgade ja selja sirutamisega püstasendisse, misjuures käsi püsib sirgena. Jõuab kang niuete kõrgusele, valmistub rebija käepoolne jalg diagonaalis ette liikuma ja jalad põvelügenditest kõverduma, mis võimaldab keha kiiret laskumist kangi alla. Samal ajal algab käe tõmme, kõverdumisega küünavarrelügendist, millega suurendatakse kangi liikumise hoogu rinnakorvi piirkonda. Vaba käsi lahkub põlvelt ja keha tõuseb varvasseisule.

3. On keha tõusnud varvasseisule, teostub viimane järsk käe ja õla rebimine tahapoole kangi väljasirutatud käele ülesviimiseks, käe küünarvarre- ja randmeliigendi järsu ülespoole keeramisega. Siinjuures kere kallutatakse puusadest vaba käe poolse küljele, seega võimaldades kangi rebimise hoogu suurendada. Ühtlasi kere painutatakse õlgadest tahapoole ja rind sirutatakse välja.

4. On kere õlgadest painutatud tahapoole, toimub üheaegselt kolm järgmist liigutust:

1. Põvelügendite kõverdumine ette.
2. Kere kiire laskumine kangi alla.
3. Jala liikumine diagonaalis ette.

Tõstekangi jõudnult rinnakorvi piirkonda ja käe ning õla viimane rebimise koostöö teostunult, on kere puusadest painutatud vaba käe poolse küljele. Siitpeale teostub järsk põvelügendite kõverdumine ette, mille läbi kang saab suurendatud kiiruse liikumiseks ülespoole ja kere laskub välkkiirelt kangi alla. Samal ajal toimub välkkiirelt rebiva käe poolse jala viimine põlvest kõverdutatult sanamu võrra oma algasendist diagonaalis ette külje poole kogu tallale, kuna teine jalg jääb kohale, põlvest tugevasti kõverdutatult varvasseisule. Vaba käsi sirutatakse keha tasakaalu hoidmiseks ette. Keha on sügavas allaiste asendis, kallutusega ette — kohalejäänud jala poole. Kangi rebinud käe õlavarrelügendid nukk vaatab otse üles, kuna vastaspoolne õla suundub püstloodis allapoole. Vaade on pöördud kangile, et paremini võimalduks kangi tasakaalus hoida. Keha tasakaal on vaba käe poolse küljel ja kangi raskus ühes kere raskusega viiakse paigalejäänud jalale. Käsi hoiab väljasirutatult kangi ülal ja on õlast tahapoole painutatud.

5. On tõstekang rebitud väljasirutatud käele ja allaistesendis kangiga kehatasakaal saavutatud, toimub kohe keha püstasendisse toimine, milleks paigalejäänud jalg sirutatakse püstseisu ja diagonaalis ette viidud jalg tuuakse ilma peatuseta paigalejäänud jala kõrvale, misjuures jalgade vahe jääb õlgade laiuseks ja jala ninad on asetatud joonele. Tõstekang hoitakse seni ülal, kuni kohtunik annab märku kangi allalaskmiseks.

Tõstekang rebitakse väljasirutatud käele üles nii, et kang liiguks võrdlemisi sirgjooneliselt keha eest läbi ega toimuks kaaretaolist kangi liikumise teed väljaspoole.

Segastiili ühe käega rebimise põhiliigutuste järgi võib teostada ka kõiki teiste stiilidega rebimisi. Sest need oma iseloomult taotlevad samasugust liigutuste põhireeglite läbiviimist.

Arno Luhaäär jälle 400 kg

Uus Eesti rekord surumises, mis siiski pole rekord

Arno Luhaäär on jälle tõusnud paljulubavasse vormi. 10. juulil Haapsalus korraldatud raskejõustikupäeval, mis muide oli suursündmuseks kogu Läänemaale, saavutas järjekordselt oma tõstja-karjääri vältel 400 kg. Selle tegi ta järgmiste üksiktõstetega: surumine 130, rebimine 115 ja tõukamine 155 kg. Surumise tagajärg on parem tema enda nimel seisvast Eesti rekordist, kuid ei tule rekordina siiski kinnitamisele, kuna võistlused polnud avalikult välja kuulutatud. Tõukamises Luhaäär ei katsetanudki rohkemat, kuna oli võtnud sihiks 400 kg täis saada, milleks tal piisas tehtud tõstetest.

Samadel võistlustel näitas head vormi ka K. O o le, kes poolraskekaalus tõstis 330 kg (95+105+130). Rebimise tagajärg on Eesti rekordi kordamine.

Kergejõustikust maailmapeeglis

Helsingi suunstaadionil toimus juunikuul lõpul huvitav 5000 m jooksvõistlus, mida soomlased reklaamisid maailma suurimaks selle distantsi võistluseks. Favoriidiks pidasid nad Taisto Mäkit, kes juba 1. a. oli tõusnud selle ala parimaks meheks. Temaga konkureerisid Kauko Pekuri, rootslane Henry Jonsson, ungari Miklos Szabo j. t. Soomlastele kibeda pillina tuli aga võitjaks rootslane!

Stardist hakkas juhtima Pekuri, kes Jonssoni ja Mäki ees kattis 800 m — 2.12, 1000 m — 2.45. Enne 1500 m läbimist asus etteotsa Jonsson, kes näitas 1500 m — 4.13, 2000 m — 5.41,5 ja 3000 m — 8.42. Mäki oli surunud teiseks. Pärast 3000 m võttis ta vedamise enda ülesandeks, kuid 3600 m asus etteotsa Pekuri, kelle vaheajaks 4000 m-is märgiti 11.42,5. Nüüd muutus tempo Szabole ja daanlasele Siefertile talumatuks ja nad jäid tagapoole. Esigrupi moodustasid Pekuri, Jonsson ja Mäki. Algas kõva lõppspurt. Veel 70 m enne lippu vedas Pekuri, kuid siis rühkisid temast mööda Jonsson ja Mäki. Rootslase Lõppspurt oli aga vägevam. Ta võitis selgesti, kuigi seejuures napilt. Aegadena märgiti: 1. Jonsson, Rootsi, 14.28,8. 2. Mäki, Soome, 14.29,0. 3. Pekuri, Soome, 14.29,6. 4. Szabo, Ungari, 14.35,6. 5. H. Siefert uue Daani rekordiga 14.36,2. 6. M. Järvinen, Soome, 14.59,4. Soomlane Laihoranta katkestas pärast 3000 m. Jonssoni aeg on uus Rootsi rekord ja parim tulemus, millist 5000 m-is nähtud pärast Berliini olümpiat.

Pärast jooksu lausus H. Jonsson, et 5000 m olevat talle liig pingutuslik. 3000 m sobivat rohkem. Helsingi staadioni rada olnud kõva ja puhunud vilu tuul, vastasel korral võinuks ta enda arvamuse järgi distantsi katta 14.22 ümber. T. Mäki ütles enda vormi minevat rohkem sügise poole, millal loodab revanscheerida. K. Pekuri tunnistab rootslase selle võistluse parimaks, kuid arvab, et alles Pariisi euroopavõistlustel selgitatakse selle distantsi tõeline peremees. Isikliku rekordi olevat ta saavutanud vaatamata oma nõrgale vormile.

*

Uue maailmarekordi naiste kõrgushüppes püstitas sakslanna Dora Ratjen, kes saavutas 1.66, ületades 1 sm võrra senise rekordi. Üle 1.60 on seni maailmas saavutanud 12 naist, kelle vaheline paremus-tabel on järgmine:

Ratjen, Saksa	1938
1.65 Shiley, USA	1932
1.65 Didrickson, USA	1932
1.63 Odam, Inglise	1937
1.63 Csak, Ungari	1937
1.62 Gisolf, Hollandi	1932
1.61 Arden, USA	1935
1.60 Dawas, Kanada	1932
1.60 Niederhoff, Saksa	1933
1.60 Kaun, Saksa	1935
1.60 Solms, Saksa	1937
1.60 Friedrich, Saksa	1938

Eesti ametlik rekord on seni 1.48-ga Lydia Erikson-Raudsepa nimel, kuigi meil on hüpatud ka 1.50 m.

*

Peale soomlaste, kes iga teatudajalise vahemiku järele annavad odaviskes uusi 70-m-mehi, ähvardavad ka sakslased tänavu maailmale anda sama kangeid

mehi. Nad loodavad, et peatsed 70 m odamehed võrsuvad Hans Boederist, Ferdinand Büsset ja Friedrich Gerdesist, kes tänavu üle astunud 66 m piiri. Nimetatud meeste paremusjärjestus nende ridade kirjutamisel oli: Boeder 68.05, Büsse 66.51 ja Gerdes 66.01. Tänavuseks parimaks on siiski veel Gerhard Stöck — 69.36.

Meie kahel odaviskajal G. Sulel ja F. Issakul on E. Spordilehe käesoleva numbril ilmumisel sakslas-tega raske võitlus Berliini olümpistaadionil.

*

Itaalia kaugshüppaja Maffei saavutas mõnda aega tagasi 7.57, mis peaks olema tänavune Euroopa parim mark. Tema seeria oli: 7.31 — 7.55 — 7.46 — 7.57, viiendal astus üle ja kuuendat ei sooritanudki. Teiseks tulnud Caldana hüppas 7.23, misjuures 7.41 ebaõnnestus napi üleastumise tõttu. Uus kettaheitja on võrsunud 18-aastasest Consolinost, kes saavutas 46.67.

Oberwegher on teivashüppega vigastanud oma jala, kuid stardib varsti uuesti. Lanzi majas valitseb lein: tema ema suri 46-a. vanuses.

*

Tänavusteks maailma parimateks markideks 400 m-is võis nende ridade kirjutamisel pidada jänkide Mallotti 46,8 ja Milleri 46,9. Tegelikult jooksid nad 440 yardi, mis on veel rohkem kui 400 m.

Princetonis peetud võistlustel saavutas viis meest kaugshüppes üle 7½ m: 1. Lacefield 7.65. 2. Watson 7.60. 3. Charles Walker 7.56. 4. Atchison 7.53. 5. Nutting 7.53. Võis olla väga pinev konkurents. Kuid sama oli ka kõrgushüppes, milles 6 meest ületas 2 m: 1. ja 2. Cruter, Albritton 2,05. 3.—6. Thurber, Burke, Allen ja Thompson 2,01! Ka kuulitõukes olid kuus esimest üksteisele väga lähedast. Nende hulgas oli ka kaks neegrit, mida tugevas konkurentsis seni pole veel juntunud. Tagajärjed olid: 1. Hackney 15.76. 2. Ryan 15.68. 3. Watson 15.63. 4. Strode 15.46. 5. Anderson 15.38. 6. Williams 15.35! Ameerika on Ameerika!

*

Inglane Wooderson sooritas hiljuti debüüdi poolmaalerina ja tuli sensatsiooniliselt võitjaks mitme hea kaasmaalase ees. Võit kujunes talle väga raskeks, sest jooksurada jäi kitsaks tropis jooksvale üheksale mehele. Seejuures oli Wooderson nii halvasti platseeritud, et ta teistest möödumiseks pidi pikemat aega jooksma välja välisäärel. Kuid eksperiment õnnestus ja ta võitis. Aeg oli küll vilets 1.56,4, kuid võttes arvesse, kui palju ta aega kaotas väliserial jooksmisel, siiski hea. Tema tuntumateks vastasteks olid Collyer ja McCabe.

*

Amsterdamis tõendas Osendarp, et ta on siiski veel Euroopa kiireim sprinter. Ajaga 10,5 võitis ta rootslase Strandbergi, kes näitas 10,6. Mõnda aega varem Osendarp jooksis 100 m koguni 10,3-ga, mis on Euroopa tänavu parim.

*

Eesti Kehakultuuri Aastaraamatu nr. 12

väljasaatmisea. Aastatellijad saavad selle teose hinnata.

Kuna praegu järjest sajab igasuguseid vägevaid tippmaake, siis pole huvitusest korraks avaldada eurooparekordide ametliku nimekirja:

100 m	10,3	Berger, Hollandi	1934
	10,3	Strandberg, Rootsi	1936
200 m	20,9	Körnig, Saksa	1928
400 m	46,7	Brown, Inglise	1936
800 m	1.49,8	Hampson, Inglise	1932
1.500 m	3.48,6	Szabo, Ungari	1937
3.000 m	8.14,8	Höckert, Soome	1936
5.000 m	14.17,0	Lehtinen, Soome	1932
10.000 m	30.05,6	Salminen, Soome	1937
tökk. 110 m	14,1	Finlay, Inglise	1937
tökk. 400 m	52,4	Pettersson, Rootsi	1928
	52,4	Facelli, Itaalia	1929
4×100 m	40,6	Saksa	1932
4×400 m	3.09,0	Inglise	1936
kõrgus	2,04	Kotkas, Soome	1936
kaugus	7,90	Long, Saksa	1937
kolmik	15,48	Tuulos, Soome	1928
teivas	4,25	Hoff, Norra	1925
kuul	16,60	Woellke, Saksa	1936
ketas	53,10	Schröder, Saksa	1935
oda	77,23	Järvinen, Soome	1936
vasar	57,22	Hein, Saksa	1937

Milles tuleb esimene eurooparekord ka eestlase nimele? Kui ehitada õhuluses, siis võiks see kõige varemini juhtuda kuulitõukes või... odaviskes!...

*

Inglased on aegade vältel annud päris häid kestvusjooksjaid, kes omal ajal olnud koguni maailmarekordimeesteks. Ka maratonijooks on neil suuresti arenenud, mille tõenduseks on kas või see, et viimastelgi olümpiatel on inglased saanud hõbemedalimehi (Berliinis Harper). Seda üllatuslikum on, et tänavuseks Inglise meistriks maratonis tuli rootslane, nimelt Henry Palmé. Tema ajaks 42.195 m kohta märgiti 2:42.00,0. Olgu lisatud, et võit oli tal siiski raskesti saavutatud, kuna teisenä finiši jõudnud inglane Yarrow jäi maha ainult 35 sekundit (150 m).

Rootsi „Idrottsbladet“ kirjutab selle võidu puhul: „Henry Palmé Ahlgreni jälgedes.“ Meile jääks see lause vast mõistmatuks, kuid selgituseks nimetame, et Ahlgren oli enne maailmasõda Rootsi kuulsaimaks maratonijooksjaks. Tema tuli Inglise meistriks juba 1913. a., koguni 2 tunni 36 minutiga, seega parema tehnilise tulemusega kui nüüd Henry Palmé. Kõige rohkem kordi, nimelt kaheksa korda, on Inglise maratonimeistriks tulnud inglane Ferris, kes on nüüd söerajalt kadunud.

*

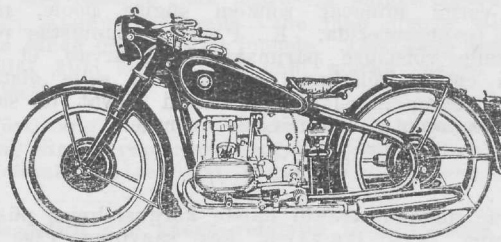
Sakslane Linnhoff on viimasel kuuvahemikul kaks korda 400 m joosnud 47,3-ga, mis on Euroopa tänavune parim aeg. Kui ta esimest korda seda aega näitas, löid sakslased ise kahtlema, kas rada on õieti mõõdetud. Kuid kontrollimisel osutus see mõnikümend sentimeetrit pikemaks.

Nõudlikule ostjale

RUDGE

B. M. W.

TRIUMPH

mootorrattad

tugevad ja kiired spordi- ja turismimasinad.

Jalgrattad kõrgemas täiuses **WANDERER, RUDGE, NORIS, WIKING** j. t. on aastakümnete jooksul oma vastupidavust üles näidanud.

Nõudke katalooge.

K.-M. LIER & ROSSBAUM, TALLINN, VIRU 7.

MARK VAN JUNG 50-AASTANE

Eesti suurimaid spordimätseene

50. eluaasta piiri ületab 26. juulil s. a. meie spordiliikumise ringkondades suurt tunnustust leidnud Mark van Jung. Tema teened meie spordile on suuremad kui seda teab arvata laiem avalikkus. M. van Jungi võib iseloomustada kui suurt spordimätseeni, kelle taolisi meil Eestis vähe. Kui meie spordiliikumises on ette tulnud läbi viia suuri majanduslikke kulutusi nõudvaid üritusi, on juubilar alati toetanud heldekäeliselt.

Toome näitena kas või sõitu Berliini olümpiale. Vaatamata riiklikule ja mujalt saadud toetustele, poleks Eesti olümpiameeskond siiski nii hiilgavalt saanud esineda, kui omapoolsed suured summad poleks muretse-

nud Mark van Jung. Siis võiks nimetada Tallinna Jalgpalli Klubi saneerimist mitmed aastad tagasi, millal nim. klubi ähvardas tema praegusest spordiväljakust ilmajäämine. Siis pakkus suuremat abi just M. van Jung. Edasi on ta korduvalt ja suurte summadega toetanud Eesti spordi keskliitu, eriliituseid ja ka üksikuid spordiseltse. Ta on au-, toetaja- või tegevliikmeks paljudes spordiorganisatsioonides, nagu TSK, TJK, Eestimaa Mere Jahtklubis jne. Omab rohkesti vastavaid teenetemärke ja eritunnustusi.

Niisama agaralt tegutseb ta kaasa kaitseliidus, kus on peastaabi juures finantskomitee liige, edasi Harju maleva majanduspealik jne. Ta on kaasa aidanud kaitseliidu organiseerimisele juba selle algaastail ja lööb praegugi elavalt kaasa. Peale selle võtab osa Eesti Punase Risti tööst jne. Ei suuda ja ei teagi siin loendada kõiki organisatsioone, kes on saanud tunda tema muretsavat kätt. Oma mitmekülgse tegevuse eest on ta saanud kõrgeid ordineid, nagu Eesti Punase Risti kõrgeim aumärk, Kotkarist, Valgerist, Püha Platoni kõrgeim aumärk skautide svastikamärk jne.

Kõige selle juures on Mark van Jung jäänud tagasihoidlikuks inimeseks, kes ei salli, et tema teenetest räägitakse. Armastab rohkem viibida oma intiimsete sõprade ringis, hüljates laia seltskonda. On agar kalasportlane ja jahipurjetaja, peale selle kirglik fotograaf, kellel haruldane ülesvõtete kogu. Tema suurte vaimsete huvide parimaks ilustuseks on üle 2000-köiteline raamatukogu ja igasugused väärtuslikud kollektsioonid.

Sündinud on M. van Jung 26. juulil 1888. a. Moskvas, kus peale eelhariduse lõpetas tehnikaülikooli, mis andis talle insenerikutse. Eestisse tuli ta 1916. a. septembris, asudes siin tööle tekstiiltööstuse alal. Suure töömehena on ta praegu kõigi meie suuremate tekstiilvabrikute direktor ning tegev ka muudes ettevõtetes.

Meil on hea meel õnnitleda juubilaril esimese pool saja aasta seljataha jätmise puhul. Ühtlasi palume vastavõtta parimad edusoovid jätkuvaks tegevuseks mitmekülgisel tööpõllul.

E. LERENMANN

Tallinn, Suur Karja tän. 10.

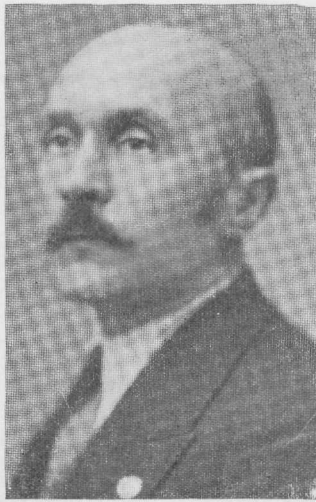
Telefon 446-43

Soovitab: jällemüüjatele ja tarvitajatele rikkalikus valikus

siid- ja villaseid riideid

ja jällemüüjatele

**välismaa pudu- ja moekaupa
ja villast lõnga**

Keskel: Vanemaid sporditegelasi Max Heide, kes hiljuti pidas oma 50-aasta sünnipäeva. Omaaegseid tegevsporilasi ja spordijuhte.

Vasakul: Rootsi tuntud kesivusjooksja Henry Jonsson kes hiljuti lõi 5000 m-is Soome parimaid.

Paremal: Ameerika uus täht Bill Watson: kõrgust 1.96, kaugust 7.61, kuuli 16.14 ja ketast 47.24.

Jooge ainult

TALLINNA KESKMEIEREI

piima, kefiiri ja kultuurhappepiima,
mille puhtus ja kvaliteet on kindlustatud

P. K. „Võieksport“ Keskmieerei

Tallinnas, Jakobsoni 14.

Telefon 305-18 ja 308-64

Löögid väravale

Kuidas Ungari võitis

Jalgpalli-maavõistluste hooaja Tallinnas avasid ungarlased, kelle amatöör-rahvusmeeskond staadionil võistles 22. juunil. Maksulisi pealtvaatajaid oli napilt alla 7000, missugune arv on Eestis rekordiks jalgpalli-maavõistluste kohta. Ka kassa oli uueks rekordiks, kuid omal ajal Viini Hakoahi külaskäigu puhul oli kassa siiski suurem.

Ungari rahvusmeeskond avas Tallinnas oma seekordse Balti-turnee. Eesti vastu saavutas ta võidu 3:2, Lätile kaotas Riias 0:3 ja Leedu üle võitis Kaunases 3:0. Pärast võitu Eesti üle tänasid nad õnne, kuna leidsid, et võidu saavutamine olnud neile väga raske, pealegi kui Eesti teisel poolajal korras juhtis 2:1. Mis aga Eestile lõpuks siiski tõi kaotusseisu, oli ebaõnn meeskonna koostamisel. Üks nõrk koht võib väga palju tähendada, kui ta rikub üldise mängu kooskõla. Seekord oli selleks kohaks vasak-eisemine, kuigi kummalgi poolajal mängis erinev mees.

Väravad tulid järgmised: 13. min. Soproni 1:0, 27. min. Siimenson Kassi toredast nurgalöögist 1:1; teisel poolajal 11. min. Kuremaa peaga 2:1 Eesti juhtimiseks, 23. min. Vidor 2:2 ja 37. min. pääsis Ungari võidule Keszei löögist — 3:2.

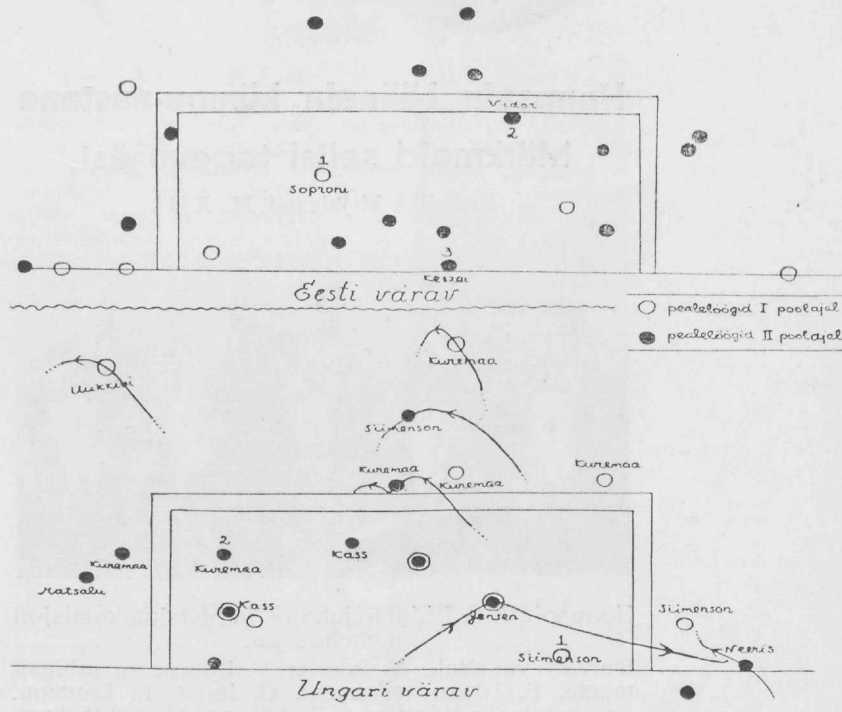
Olgu lisatud, et kahe väravaga Kaunases Leedu vastu (2:0) ja nüüd ühe väravaga Ungari vastu on R. Kuremaa tõusnud Eesti kõigi aegade teiseks maavõistluse-väravaküttiks. Ta on kokku löönud 17 väravat, millest rohkem, nimelt 22, on saavutanud ainult E. Eelma. Väravate arvult kolmas kütt on 16 väravaga A. Pihlak ja neljas 11 väravaga J. Siimenson. Teised on löönud väravaid alla kümne. Kas väravaküttide tabelis tuleb muudatusi, selle kohta annab vastuse tänane päev, s. o. 20. juuli, millal Tallinnas toimub maavõistlus Lätiga.

*

Kuna Eesti-Ungari 2. maavõistluse kirjeldus ja kriitika oli juba ammu avaldatud päevalehtedes, siis siinkohal oleks ta aegunud, pealegi kui uut erilist pole lisada. See-eest aga avaldame uudisena joonised, kuidas kummalegi väravale tehti pealelööke.

Kõrvaltoodud joonised on toodud kõige võimalikuma täpsusega, kuidas kummagi väravat pommitati. Kui üle lugeda kõik pealelöögid, siis Ungari tegi neid kokku 23 ja Eesti 19. Seega Ungari oli veidi suuremaks üritajaks. Pealeselle on ta olnud löökide-täpsem, kuna 23-st löögist 11 on sattunud värava pihta, kuna Eestil sama arv on 8. Lisaks on Eestil kõrgelt üle läinud pealelööke.

Esimesel poolajal tegid mõlemad pealelööke võrdsest 7 (joonisel märgitud valgete pallidega). Seejuures on aga värava pihta sattunud Ungaril 3, Eestil aga 2 pealelööki. Enamik pealelöökidest sooritati

teisel poolajal, millal arvud olid: Ungari 16 (värava pihta 8), Eesti 12 (6). Kuigi pealelöökidest arvud kummalgi on erinevad, võib siiski konstateerida, et kummalgi läks kõigest löökidest värava pihta peagu 50%. Tegelikult on see protsent väike.

Joonisel rõngastega märgitud pallid tähendavad eestlaste criti teravaid pealelööke. Numbritega märgitud pealelöökidest tulid väravad numbrite järjekorras. Eesti pealelöökidele on juure märgitud ka nende teostajate nimed. Ainult üksiku löögi puhul on see jäänud vahele, kui pealelööjat teiste seljatagant ei saanud täpselt kindlaks määrata.

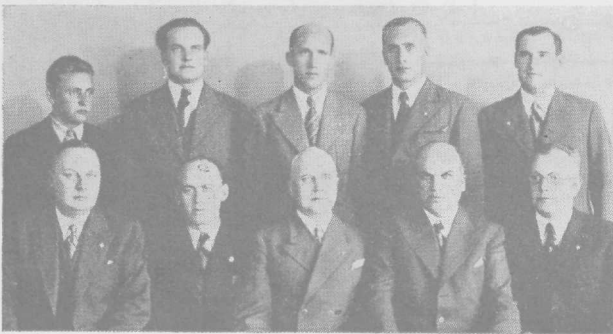
Toodud joonised võimaldavad jälgida, kui ürituslik üks või teine mängija on olnud ja kui suure täpsusega ta pealelööke on teinud. Nii võib näha, et Kuremaa on väravat kõige rohkem pommitanud. Värava pihta on ta saanud selle ainsa, millega palli lõi peaga väravasse. Kuid see-eest on tal mitu pealelööki ainult napilt läinud üle põikpuu, üks neist koguni nii napilt, et maandus puuri katusele. Jenzeni terava pealelöögi on väravavaht tõrjunud kornerrisse. Sellele järgnenud nurgalöögist Kuremaa tegigi oma värava.

Sääraseid jooniseid võib valmistada veelgi täiuslikumalt, näiteks märkides juure, missugusel minutil mingisugune pealelööki tehti, jne.

KUUST KUUSSE

Haapsalu Läänela kümne-aastane Märkmeid seltsi tegevusest

Juubeliks kirjutanud M. Kiil.

Haapsalu S. S. Läänela juhatus ja revisjonikomisjon juubeliaastal.

Istuvad vasakult: V. Sander, V. Kaarneem (abiesimees), F. Tõnso (esimees), G. Jürisi, K. Bauman. Seisavad: V. Mändveer, R. Aliberģ, M. Kiil, J. Leetmaa ja J. Jaaģund.

Vaadates tagasi Läänela kümnele aastale, on raske anda sellest ülevaadet lehe piiratud ruumis. sest kümme aastat Läänelat on ka kümme aastat Haapsalu ja kogu Läänemaa sportlikku ajalugu.

Läänela lühialised eelkäijad (omaagene K. L. spordiklubi, „Läänepojad“) ei jaksanud täita endale võetud eesmärgi pidevalt ja läksid hingusele. Mõne üksiku mehe spordivaime aga ei leppinud tekkinud olukorraga. Haapsalu organiseerimata spordiperele oli suureks tõukeks see, kui kümme aastat tagasi, juulis-augustis, tuli liidu ülesandel Haapsalusse jalgpalli õpetama veteran August Silber. See andis hoogu, ja mõte püsiva spordiseltsi loomiseks tehti teoks.

Suuri teeneid kohalikest tegelasist seltsi asutamisel oli tuntud sportlasel Artur Haavamäel (end. Espenberg), kohaliku lehe „Lääne Elu“ toimetajal Roman Söerdil ja Arnold Kõrvsel. Viimane on seltsi ristisa (nimeandja).

Nii sündis Läänela. Seltsi avakoosolek peeti 31. augustil 1928. a. ja juba siis valiti esimeheks Piiriv. Lääne jsk. ülem kol.-lt. Ferdinand Tõnso. Mees, kes juba kümme aastat on juhtinud oma ameti kõrval Läänelat. Kol.-lt. Tõnso on ka aasta eest loodud Läänemaa Spordiliidu esimees. Koos praeguse abiesimehe Valter Kaarneemega (end. Kvarnström) on nad Läänela suurteks sammasteks. Tublilt on Läänela tööle aidanud kaasa ka võimlemisõpetaja Herbert Roosimägi.

Juubeliaastal on Läänela juhatuses peale eelmainitud F. Tõnso ja V. Kaarneeme veel kpt. J. Jaaģund, dr. V. Sander, J. Leetmaa, V. Mändveer ja R. Alberg.

Juubelipidustusi peab Läänela juuli lõpul. Seda tähistab selts piduliku aktusega, millel Haapsalu seltskonna poolt antakse seltsile üle lipp. Edasi toimub seltsi auliikmeiks valitud spordi kõrgema juhi riigisekr. K. Terras'ele ja Haapsalu linnapeale dr. H. Alverile diplomite üleandmine ning seltsi kuldteenetemärgi annetamine esim. F. Tõnsole ja abiesim. Valter Kaarneemele. Pidustused sisaldavad ka rea sportlikke võistlusi.

Läänela spordikroonikat sirvides leiame sealt palju tõhusaid tulemusi.

Erilist mainimist ja aukohta väärivad ujumine. Kui rääkida ujumisest Eestis, peab seda rääkima tihedasti koos Läänelaga. Läänela oli esimesi spordiseltsi Eestis, kes hakkas pidama alatist treenerit. Aastaid oli praegune liidutreener H. Rahman ujumise õpetajaks Haapsalus ja töö kiidab tegijat. Kahe-kolme hooajaga tõusid suurujud vennad Roolaid, edasi V. Jürgens, A. Tammisto, Aino Laine, Hjordis Hansen, Asta Ruut j. t. See edu on püsinud edasi. Ujumine on Haapsalus lemmiksport ja Läänela on uhke oma uujate saavutustele kodu- ja naabermaade ujujates.

Teise väljapaistvama alana on mainida kergejõustikku. Aleksander Kreek ja Ilmar Piliiste on Läänelast võrsunud mehed. Kergejõustikus on Läänela olnud aastaid kogu Läänemaa kergejõustiku kandjaks ja sagedasti on annud kogu Läänemaa meeskonna võistlusiks naabritega. Seltsi praegune väljapaistvam kergejõustikumees on Rudolf Avekukk.

Jalgpallis väärivad täit tunustust, et Läänela oma jalgpalli hiilgeaastal, 1936. a., tuli A kl. meistriks.

Ka raskejõustikus on Läänela teinud edukat tööd. 1933. a. korraldas selts Eesti noorte maadluse esivõistlused.

O.-Ü. „ESTO“

TALLINN,

PIKK TÄN. 47, TEL. 444-22

KÕIK SPORDITARBED

täielises valikus soodsate hindadega

Suusatamises on Läänela hoogtöö annud väga häid tagajärgi. Suusatajate pere on kasvanud rohkearvuliseks ja selles töös tubliks kaasaitajaks on maakonna instruktor R. Kaasiku.

Seltsil on ka oma tennisväljak.

Juubeliaastal on Läänela tulevikupüüdeks spordiväljaku loomine Haapsalusse. See loodetakse ehitada koos linnavalitsusega. Selle järele on suur vajadus ja Läänela senised äärmiselt kitsastes oludes saavutatud töötulemused on seltsile suurimaks tunnustuseks.

Läänela on üks tulihingelisemaid võitlejaid meie spordiseltside ridades ja tahab olla edasi aateline võitleja kõigil tulevastel aastakümnetel.

Estonia neljandat korda meister

Liiduklassist langesid välja Puhkekodu ja ÜENÜTO

Liiduklassis meistrivõistlustel on seni pidamata ainult üks matsch — Sport-Esta, kuid see ei mõjuta enam meistritiitlit ega väljalangejate saatust. Meistriks on tulnud neljandat korda järjest J.S. Estonia, kes juba saanud kätte meistripärja ja vägede ülemjuhataja kindral J. Laidoneri rändauhinna. Välja on langenud Puhkekodu ja ÜENÜTO.

Tabeli seis oli 18. juuliks järgmine:

1. Estonia	14	10	2	2	51:17	22
2. Esta	13	8	2	3	30:20	18
3. Kalev	14	8	2	4	43:26	18
4. Sport	13	8	—	5	46:23	16
5. NTHK	14	4	3	7	30:44	11
6. Tervis	14	4	1	9	29:54	9
7. ÜENÜTO	14	4	—	10	26:50	8
8. Puhkekodu	14	3	1	10	18:39	8

V.S. Sport võib võidu puhul Esta üle tõusta tabeli teiseks, surudes Esta neljandaks.

Täielise ülevaate liiduklassi meistrivõistlustest avaldame H. Mikkini sulest E. Spordilehe järgmises numbris.

Kolm meistrit selgunud

Eesti A klassi ringkonnavõistlused jalgpallis

Eesti A klassi esivõistlustel oli 18. juuliks meistrid selgunud neljast ringkonnast kolmes. Nendeks tulid: Kesk-Eesti — Pärnu Kalev, Ida-Eesti — Võitleja ja Lõuna-Eesti — Olümpia. Kaks viimast tulid meistriteks kaotamata ühtki mängu. Selgumata on meister Põhja-Eesti ringkonnas, kus kolmel meeskonnal on peagu võrdsed schansid.

Täiesti kõik matschid on peetud ainult Lõuna-Eesti ringkonnas, mujal on veel rida võistlusi pidamata.

Tabelite seis 18. juuliks oli järgmine:

Põhja-Eesti ringkond:						
1. TJK	4	3	—	1	24 : 3	6
2. Püsvius	4	3	—	1	12 : 6	6
3. Luth. NMKÜ	3	2	—	1	4 : 6	4
4. Visadus	4	1	—	3	2 : 14	2
5. Vitjas	3	—	—	3	2 : 15	0

Kesk-Eesti ringkond:						
1. Pärnu Kalev	4	3	—	1	8 : 11	6
2. Tulevik	3	1	1	1	1 : 1	6
3. Türi SR	3	1	1	1	3 : 5	3
4. Viljandi JK	3	1	—	2	10 : 3	2
5. Tervis	1	—	—	1	0 : 2	0

Ida-Eesti ringkond:						
1. Võitleja	4	4	—	—	17 : 2	8
2. Kiviõli SK	3	2	—	1	12 : 7	4
3. Rakv. ÜENU	4	2	—	2	8 : 12	4
4. NTHK	4	1	—	3	10 : 18	2
5. Võimula	3	—	—	3	3 : 11	0

Lõuna-Eesti ringkond:

1. Olümpia	4	4	—	—	18 : 2	8
2. Raudla	4	3	—	1	8 : 6	6
3. Ilmarine	4	1	1	2	10 : 10	3
4. TTÜ	4	1	1	2	7 : 10	3
5. Tartu Kalev	4	—	—	4	2 : 17	3

Ringkondade meistrite vahelistel võistlustel on peetud üks matsch: Olümpia — Pärnu Kalev 4:1 (1:1).

Arne Borgi laager Koitjärvel

See oli meie ujujatele suureks kasuks

Eesti Veespordi Liidu korraldusel toimus 9.—19. juunini 1938. a. Koitjärvel ujujate ühislaager. See oli esmakordne ettevõtte oma suuruselt ja on loomulik, et iga uudne suur ettevõtte ei anna otsekohe täiel määral seda, mida talt loodetakse. Seda põhjusel, et inimestel lihtsalt puudub kogemus sealt ammutada kõike seda, mida seesugune suur asi pakub. Siiski eelnimetatud laager kujunes meie ujumisasjanduses väga suureks teguriks. Ta tõi suurt hoogu ja armastust asja vastu ja seda eriti noorema generatsiooni seas, kes otse neelas iga õpetust.

Ja polnud ka ime, sest laagri töö juhtijaks oli maailmakuulus mitmekordne maailmarekordimees rootslane Arne Borg. Tema kaasaitajateks olid A. Grünberg, H. Havist ja H. Rahman. Laagrist osavõtjaid oli 16 organisatsioonist 73 ujumat, kellede seas viibis ka meie elitujujaid.

Arne Borg nõudis äärmist täpsust ja distsipliini. Sellest kinnipidamine kujunes mõnele ujujale, kes olid harjunud veidi suurema vabadusega, raskeks, kuid laagris toimunud hoogsale tööle see takistavaks ei kujunenud. Iga tund tarvitati kasulikult. Õpiti hoolasti rootsi crawlit, sest meil tunti seni ainult ameerika crawlit. Teoreetilised tunnid kujundasid meie veepallimängu (Borgi lemmikala) tehnika sootuks ümber, tõstes selle järsult väga kõrgele. Ühtlasi saadi selge ülevaade treeningust ja selle suurusest.

Arne Borg jutustas ka väga palju oma rohkestest võistlustest, rikastades sellega noori mitmesuguste kogemustega. Väga iseloomustavana jäi meele juhtum, kus Arnel tuli Havai saartel selleks, et varjata oma võistlejate eest oma stiili ja aegu, harjutada öösi taskulambi valgel.

Arne Borg oli ise väga kodune, nii et ta otse ühte kasvas laagrisolijatega — oli kõigile tõsine sõber.

Muide mag. Grünbergi juhtimisel sooritas 16 laagrist osavõtjat ujumisinstruktori eksami. Laagri- ja teoreetilised tunnid, treening tegid imet, nii et paljud meie nooremad (ja ka vanemad) ujujad lah-

Arne Borg oma uue „jüngritega“, kelleks A. Havist ja H. Rahman. Ka neil oli rooliselt palju õppida.

kusid laagrist otse uute inimestena. Vast nüüd oli neile selge, mida teha, et kujuneda tubliks ujujaks.

Polnud siis ime, et lahkumine kujunes väga südamlukiku ja kõigile jõi südamesse soov veel kord läbi teha seesugune laager. Kõik ujujad toetasid laagrijuhi H. Niileri ütelist: „See oli alles laager!“

Eesti võitis tennis Soome

Võit kindlustati meeste üksikmängudes

Eesti-Soome 11. tennismaavõistlus, peetuna 18.—20. juunini Tallinnas, andis võidu loodetult Eestile. Kuid veel kolmandal, s. o. viimasel võistluspäeval, võis karta, et võidukalkulatsioonid purunevad, sest proua V. Nõmmiku eemalejäämise tõttu läks kaotsi nii mõnigi võidupunkt. Lõppeks Eesti võitis siiski — 12:10.

Võistluste tulemused olid järgmised:

Meeste üksikmäng: K. Lasn — A. Grahn 6:1, 6:1, 7:5; P. Forsman — H. Rainert 6:1, 6:1; H. Pukk — A. Lagerblom 6:4, 7:4, 1:6, 6:8, 6:1; A. Tomberg — S. Hyvärinen 6:0, 6:0, 6:2; P. Kuus — E. af Björkesten 4:6 1:6, 6:1, 6:3, 6:2; E. Kree — T. Männistö 6:4, 6:4, 6:3; H. Pukk — S. Hyvärinen 6:0, 6:2, 6:0; P. Kuus — T. Männistö 6:3, 3:6, 4:6, 1:2; K. Lasn — P. Forsman 6:4, 6:1, 6:4; A. Grahn — H. Rainert 6:2, 7:5, 6:2; A. Lagerblom — A. Tomberg 5:7, 7:5, 6:2, 2:6, 6:4; E. Kree — E. af Björkesten 6:4, 6:3, 6:1.

Naiste üksikmäng: pr. M. Hellström — prl. Bagh 6:4, 6:2; prl. Lahtinen — pr. V. Nõmmik w. o.; pr. Persson — prl. Tikenberg 6:3, 6:0.

Meeste paarismäng: K. Lasn-A. Tomberg — A. Grahn-Peterzens 4:6, 2:6, 7:5, 6:4, 6:2; P. Forsman-A. Lagerblom — H. Rainert-P. Kuus 6:1, 6:3, 6:0; H. Pukk-E. Kree — E. af Björkesten-Schildt 7:5, 6:0, 6:4.

Naiste paarismäng: pr. Hellström-prl. Lahtinen — prl. Tikenberg-prl. Bagh 6:2, 6:1.

Segapaarismäng: prl. Tikenberg-K. Lasn — prl. A. Nyman-P. Forsman 6:2, 8:6; pr. M. Hellström-E. af Björkesten — prl. Bagh-A. Tomberg 6:1, 6:1; prl. Lahtinen-Peterzens — pr. V. Nõmmik-H. Rainert w. o.

Maavõistluse võidu kindlustasid Eestile meeste üksikmängud, milles eestlased löid soomlasi 9:3. Naiste üksikmängus kaotati kõik kolm matschi, samuti naiste paarismängu ainus matsch. Meeste paarismängus Eesti võitis 2:1, kuna segapaarismängus oli samasugune vahetõde Soome kasuks.

Joe Louis kaitses meistritiitlit

Max Schmeling vajas knocki 1. roundil

Ainult 124 sekundit vältas poksimatech Joe Louis' ja Max Schmelingi vahel. Seda matschi, mis pidi Schmelingile pakkuma võimaluse uuesti tõusta maailma-meistri troonile, oli oodatud üle kahe aasta. Nüüd leidis kiire lõpu neegri võimsa knocki-võiduga juba esimeses roundis.

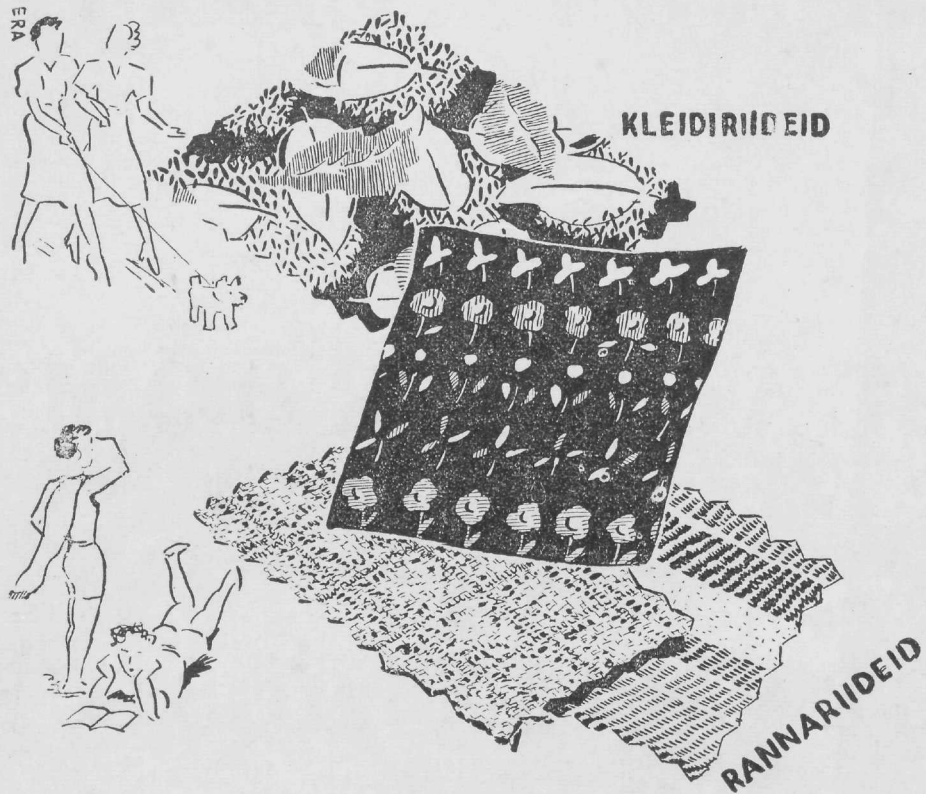
Võistlus algas sensatsiooniliselt. Louis alustas seda panter-stiilis ja ründas metsikult, kuid sai mõned kõvad tabamused, mida ta aga võttis vastu suurima rahuga. Siis algas Louis sakslase pommitamist seeria parem-vasak-löökidega, ning tugev vasaku käe löök pani Schmelingi kõikumale. Max peagu pidi jääma rippuma nõõridesse, kuid rullus põrandale. Alustati lugemist. Oli ilmselt näha, et Schmeling oli nii raskesti tabatud, et temast enam kuigi suurt võitlejat ei võidud oodata. Ta ajas ennast aga juures üles ja pehmete jalgadega katsus uuesti alustada võistlust. Sakslane löödi jälle põrandale. 3 juures upitas Schmeling end aga kuidagi uuesti püsti ja taarus ringis täiesti segasena. Ta sai neegriult uuesti vägeva opercuti ja niidet põrandale. Schmelingi sekundant oli aga jõudnud juba arusaamisele, et sellest on küllalt ja ta viskas kiiresti räti ringi matchi lõpetamise tundemärgina. Schmeling kanti ringi nurka, kuid samas kõlas ka gong.

Pärast matschi toimetati Max Schmeling haiglasse, kus konstateeriti raskeid vigastusi. Praegu on sakslane tagasi kodumaal.

Kuuldavasti kavatses Schmeling nüüd täiesti loobuda poksist. Nii traagiline oli selle mehe poksikarjääri lõpp, kes tahtis purustada hüüdlause „They never come back!“

EESTI KERGEJÕUSTIKU EDETABEL 17. VII 1938

10.9 R. Toomsalu, Kalev	2.00.8 F. Tungal, ÜENÜTO	1.86 E. Pilliroog, ÜENÜTO	15.81 A. Kreek, Kalev
11.0 E. Kleis, Kalev	2.00.8 E. Hurt, ÜENÜTO	1.84 O. Kaldre, ÜENÜTO	14.71 A. Viiding, Kalev
11.1 G. Vuht, Kalev	2.01.1 H. Tarto, Puhkekodu	1.75 H. Koik, Sakala	14.27 A. Mahlstein, Järvapojad
11.1 E. Kulmar, Kalev	2.04.0 A. Jür lau, Kalev	1.75 O. Jürimäe, ÜENÜTO	14.16 R. Schmidt, ÜENÜTO
11.2 R. Avekukk, Läänela	2.04.4 J. Piliste, ASK	1.75 A. Landberg, Kalev	14.04 P. Toomla, Läänela
11.3 K. Ivanov, Kalev	2.04.8 J. Koovik, Kalev	1.75 E. Järvel, ASK	13.98 T. Üonap, Sakala
11.4 A. Eisler, Võitleja	2.36.0 E. Prööm, Kalev	1.75 T. Üonap, Sakala	13.84 E. Lilienthal, Kalev
11.4 H. Aumere, Kalev	2.37.3 E. Veetõusme, Puhkekodu	7.32 R. Toomsalu, Kalev	13.71 J. Hallik, Pärnu Kalev
11.4 F. Saarlaid, Läänela	2.37.3 E. Hurt, ÜENÜTO	7.06 A. Raska, ASK	13.70 A. Tuju, Kalev
11.4 K. Tammiste, Läänela	2.37.8 R. Sams, ÜENÜTO	6.99 K. Ivanov, Kalev	13.56 P. Määrits, ASK
22.3 R. Toomsalu, Kalev	2.38.2 F. Tungal, ÜENÜTO	6.91 F. Kudu, Kalev	47.60 O. Erikson, ASK
22.7 E. Kulmar, Kalev	2.38.2 H. Tarto, Puhkekodu	6.88 E. Kleis, Kalev	46.89 P. Määrits, ASK
23.1 V. Kalam, Sakala	4.02.8 E. Prööm, Kalev	6.78 H. Aumere, Kalev	45.47 A. Kreek, Kalev
23.2 H. Arvo, Sakala	4.06.2 J. Piliste, ASK	6.70 E. Lilienthal, Kalev	43.24 H. Karelson, Sakala
23.3 E. Susi, ASK	4.08.4 A. Jakobson, ASK	6.65 I. Marks, Simuna ÜENÜ	42.13 (44.14 — ?) E. Lilienthal, Kalev
23.3 J. Talmre, Kalev	4.11.4 R. Uba, Jõesuu Sparta	6.60 F. Tarkman, Kiviõli SK	41.86 A. Lillo, Kadrina ÜENÜ
23.5 K. Pikker, Sakala	4.18.4 V. Pästlane, Valga SK	6.60 A. Kongas, Pärnu Kalev	40.62 E. Türkson, Rápina Olümpia
23.6 R. Avekukk, Sakala	4.19.8 R. Lulla, ASK	14.48 A. Raska, ASK	40.61 O. Ilves, Pärnu Kalev
23.9 H. Aumere, Kalev	4.20.0 A. Anier, Kalev	14.04 E. Järvel, ASK	40.38 A. Oja, Valga SK
51.2 A. Hallik, ÜENÜTO	8.42.8 E. Prööm, Kalev	13.76 O. Kaldre, ÜENÜTO	40.37 P. Toomla, Läänela
52.4 E. Koort, Kalev	9.01.8 R. Uba, Jõesuu Sparta	13.49 N. Kalm, Kalev	40.24 K. Aid, Valga SK
52.7 G. Beckman, ASK	9.12.0 J. Piliste, ASK	13.49 O. Salum, Võru ÜENÜ	75.93.5 C. Sule, ASK
53.1 H. Arvo, Sakala	9.14.0 A. Anier, Kalev	13.39 A. Kruusimägi, Kalev	70.70 F. Issak, ASK
53.1 V. Laats, ÜENÜTO	15.43.6 A. Anier, Kalev	13.30 I. Marks, Simuna ÜENÜ	60.79 A. Mägi, ASK
53.3 E. Veetõusme, Puhkekodu	16.03.2 O. Juhansoo, Pärnu Kalev	13.25 H. Kajandi, Harju malev	59.20 H. Vainet, Nõmme ÜENÜ
53.3 Altin	16.19.8 R. Lulla, ASK	13.02 A. Kivimäe, Järvapojad	58.56 E. Romeldi, Harju malev
53.6 H. Tarto, Puhkekodu	16.36.2 E. Sepp, Ambla SR	4.02 E. Äärma, ASK	57.65 V. Uibo, Valga SK
53.6 A. Tammiste, Läänela	16.36.2 E. Sepp, Ambla SR	4.02 R. Kiipsaar, ASK	57.12 A. Raag, Pärnu Kalev
1.55.8 E. Veetõusme, Puhkekodu	15.5 J. Talmre, Kalev	3.70 H. Koik, Sakala	57.02 J. Hallik, Pärnu Kalev
1.58.6 A. Jakobson, ASK	16.2 R. Toomsalu, Kalev	3.50 E. Sarapuu, Kalev	47.51 K. Annamaa, Kalev
1.58.7 R. Sams, ÜENÜTO	16.2 H. Arvo, Sakala	3.50 A. Adamson, Kalev	40.90 K. Sule, ASK
2.00.4 E. Prööm, Kalev	16.7 A. Peterson, ASK	3.50 J. Erna, Kalev	
		3.50 M. Karelson, Sakala	

„TEKLA“

RIIDEKAUPLUSED

TALLINN: SUUR KARJA 15 PÄRNU MNT. 6

HAAPSALU, KURESSAARE, MUSTVEE, NARVA, PETSERI, PÄRNU, RAKVERE, VALGA, VILJANDI, VÕRU.

„PÄEVALEHT“

ON ISESEISEV, DEMOKRAATLIK JA
ÜLERIIKLIKULT LEVINUIV AJALEHT

SUURIM NING KASULIKEM KUULUTAMISE LEHT EESTIS.
HINNATA KAASANDENA IGAL PÜHAPÄEVAL PILKE JA
NALJALEHT «KRATT»

MEIE KIRJASTUSEL ILMUB

„LASTE RÕÕM“

— EESTI POPULAARSEIM LASTEAJAKIRI

T. E. K.-Ü.

GRAAFIKATÖÖSTUS

ON TÄIELISIM TÖÖSTUS SEL ALAL EESTIS

TRÜKIKODA

KÖITEKODA

TSINKOGRAAFIA

LITOGRAAFIA

OFFSET-TRÜKK

HINNAD KÕIGILE
VASTUVÕETAVAD

TELLIMISTE
TÄITMINE KIIRE

SUURIMAD NING TÄIELISIMAD
RAAMATU- JA KIRJUTUSMATERJALIDE
KAUPLUSED

KIRJANDUSE JA PABERILAOD EESTIS

TALLINNA EESTI KIRJASTUSÜHISUS

TALLINN-EESTI, PIKK T. 2.

OMA TELEF. KESKJAAM 428-83 .